АССАЛОМ, ЯНГИ ЙИЛ ТОНГИ!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1990 йил 1 январь
ДУШАНБА
№ 1 (4.795).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ БОШ СЕКРЕТАРИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ РАИСИ М. С. ГОРБАЧЕВнинг

СОВЕТ ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ МУРОЖААТИ

Азиз ўртоқлар!

1989 йилнинг сўнгги дақиқалари ўтиб бормоқда, улар билан бирга бутун ўн йиллик тарихга айланмоқда. Биз 90-йилларга — XX асрнинг сўнгги ўн йиллигига қадам қўймоқдамиз.

Бундай дақиқаларда биз ҳаётимизда юз берган барча воқеаларни яна бир бор назардан ўтказамиз ва келажакка умид билан боқамиз. Ўзини граждан деб ҳис этадиган ва шунга хос фикрлайдиган ҳар бир киши ўз тақдирини Ватан тақдири билан боғлиқ деб ҳисоблайди. Ўзимиз ва яқин қариндошларимиз учун давр қувончлими, аччиқми — қандай келишига қарамай, ҳар бир инсон бутун мамлакат бошидан кечираётган нарсаларнинг бир қисмини ўз гарданига олади.

Мамлакат ҳаётидаги алоҳида аҳамиятга молик йил, айтишим мумкинки, 1985 йил апрелида бошланган қайта қуришнинг энг қийин йили ортда қолди. Йил шунинг учун ҳам қийин бўлдики, биз бир қанча ўткир муаммоларга тўғридан-тўғри дўч келдик. Иқтисодийислоҳот тиғиз, қийинчилик билан ўтмоқда, истеъмол бозоридаги вазият кескинлашди. Биз биринчи марта оммавий иш ташлашларни ва улар халқ хўжалигига етказган оғир жароҳатларни бошимиздан кечирдик. Тартиб ва интизом ошмади. Бутун йил давомида миллатлараро муносабатларнинг кескинлашгани келтириб чиқарган ташвишдан қутулолмадик.

Биз одатдагига ўхшамаган, янги ва кенг миқёсли вазифаларни ҳал қилишга бевосита киришганимиз учун ҳам ўтиб бораётган йил қийин бўлди. Бу эса биздан жуда катта маънавий, руҳий ва жисмоний куч сарфлашни талаб қилди.

1989 йил биз учун нақадар оғир келмасин, биз уни фақат ачиниш туйғулари билан эмас, шу билан бирга ҳаммамиз учун зарур бўлган жуда катта ишлар амалга оширилган йил сифатида кузатиб қўймоқдамиз. Мамлакат ўзини қайта қуриб яшади ва ишлади, янги йўлга чиқиб олди.

Тугаб бораётган йилда биз кўп нарсани ўргандик. Кўп нарсани қайта ўйлаб чиқишга тўғри келди, кўп нарсани бир йил аввалгига нисбатан бошқача ҳис этабошладик. Энди биз ўз олдимизга қўйган мақсадни равшанроқ тасаввур этмоқдамиз. Бу мақсад — инсонпарвар, демократик социализмдир, эркинлик ва ижтимоий адолат жамиятидир.

Тугаб бораётган йилда бурилишларга олиб келган воқеалар юз бердики, уларнинг натижалари ҳали тўла-тўкис намоён бўлгани йўқ. 1989 йил совет тарихининг бир неча ўн йилликлари давомида биринчи марта, чинакам эркин сайлов ўтказилган йил бўлди; халқ депутатлари биринчи ва иккинчи Съездлари ўтган йил бўлди; парламент тажрибасини орттириш, халқнинг демократик маданиятини кескин юксалтириш йили бўлди. Муҳим қонун ҳужжатлари қабул қилинди ва улар келажак учун хизмат қилмоқда. Жамиятимизнинг туб негизларини қайта қуришга тааллуқли қонунларнинг лойиҳалари ишлаб чиқилди ва умумхалқ муҳокамасига қўйилди.

1989 йил — мамлакатда ижтимоий-иқтисодий кескинликни пасайтиришнинг самарали чораларини зўр бериб излаш йилидир. Халқ депутатларининг иккинчи Съезди истеъмол бозоридаги аҳволни яхшилашга, мамлакат халқ хўжалигини соғломлаштиришга, тағин ҳам самаралироқ, пухтароқ, инсон манфаатларини қондиришга қаратилган иқтисодиётга ўтишга мўлжалланган ҳукумат программасини тасдиқлади.

Яна бир нарса тўғрисида гапирмоқчиман. 1989 йилнинг ўзига хос белгисига айланган барча мураккабликлар, сиёсий эҳтирослар орқали жамиятда мулоқот, ҳамжиҳатлик, турлича позицияларни ҳурмат қилиш, ўзаро мақбул қарорларни излаш зарурлигини англаб етиш кучайиб бормоқда.

СССР халқ депутатларининг яқиндагина ўз ишини тугатган иккинчи Съездини мен мамлакатда бошланган амалий мулоқотнинг кўринишларидан бири деб ҳисоблайман.

Хуллас, тугаб бораётган йилда шундай уруғ сочилдики, уларнинг униб ўсишига шубҳа қилмаса бўлади. Улар бизнинг заминимизда қийинчилик билан ўсиб чиқмоқда, доимий парвариш ва ғамхўрлик қилишга муҳтож бўлмоқда. Лекин улар кўклаб, илдиз олиб кетса (бу ҳақда биз жон куйдиришимиз шарт), у ҳолда, бутун мамлакатга ва ҳар бир кишига катта самара беради.

Биз эртанги кунимизга умид билан қарай оламиз. Йўлимизда турган тўсиқлар нақадар улкан бўлмасин, уларни енгиб ўтиш учун қанчалик қатъийлик ва шиддат талаб қилинмасин — мамлакатимиз бу ишни уддалай олади. Мамлакатимиз ўзининг қудратли қоматини тиклаб олиши, ўзига зўр ишонч ҳосил қилиши мумкин ва лозим.

Тугаб бораётган йил халқаро майдонда катта ўзгаришлар йили бўлди. Янги сиёсий тафаккур самара бера бошлади. 1988 йилда Умумевропа хонадони ғоясини кўп одамлар ўзига хос хомхаёл деб ўйлаган эдилар. Бу йилнинг охирида эса Умумевропа хонадони тўғрисида уни реал истиқбол деб гапирмоқдалар. Қитъанинг урушдан кейин парчалаб юборилганлиги ўтмишга айланмоқда.

Тугаб бораётган йил «совуқ уруш» тугаган йил бўлди. 90-йиллар инсоният тарихида энг самарали йиллар бўлиши кутилмоқда. Лекин ана шу имкониятдан фойдаланиш учун мамлакатимизда бизга бирдамлик, ҳамкорлик, аҳиллик зарур бўлганидек, дунёга ҳам бирдамлик, ҳамкорлик, аҳиллик зарур.

Инқилобий янгиланиш тўлқинлари Шарқий Европа орқали ўтди. Берлин ва Софияда, Прага ва Бухарестда юз берган мушкул воқеалар социализмни демократия билан бирлаштириш зарурлигини яна бир бор зўр куч билан кўрсатди. Биз бу йўлда дўстларимизга муваффақиятлар тилаймиз. Улар бизнинг бирдамлигимизга ҳамиша умид қилишлари мумкин.

Ҳаммамизнинг номимиздан барча халқларга Янги йилда энг яхши истакларни билдиришга, халқимиз озодлик ва тараққиёт йўлидан улар билан бирга боришга тайёр, деб айтишга рўхсат бергайсиз.

1990 йил бўсағасида турибмиз. Бу — социализмни инқилобий қайта қуришда катта умидлар ва амалий ишлар йилидир! Янги йилда инқилобий ишимизда қатъият ва бардошлилик, қайта қуриш учун курашаётган барча кучларни бирлаштиришимиз зарур бўлади. Ақл-идрок ва эзгулик, сабр-тоқат ва бардошлилик — ана шу асосий инсоний фазилатлар биз учун ҳаётий зарурдир, бундай фазилатлар ҳар бир кишида мавжудлигига ишончим комил.

Биз ҳақиқатан ҳам ноёб имкониятларга: улкан интеллектуал ва меҳнат имкониятларига, жуда бой табиат ресурсларига эгамиз. Биз улардан фойдаланиб, 1990 йилда вазиятни яхшилик сари ўзгартиришимиз мумкин ва лозим. Лекин бунинг учун ҳаммамиз виждонан, яхши ишлашимиз керак.

Азиз ўртоқлар, сизларга мурожаат қилар эканман, ҳозир Совет Иттифоқида яшовчи барча миллатларга мансуб миллион-миллион одамлар —аёллар, эркаклар ва болалар, ўз манфаатлари ва майлларига эга бўлган турли касб вакиллари келажакка тузган режалари ва умидлари билан Кремль курантлари занг уришини кутиб ҳозир телевизорлар олдида тўпланганини кўз олдимга келтираман.

Янги йил бўсағасида бу йил ҳамжиҳатлик ва жипслик белгиси остида ўтсин, деб астойдил истак билдирмоқчиман, жамиятимизга, сиз билан бизга — ҳаммамизга бундай ҳамжиҳатлик ва жипслик жуда зарур.

Янги йилингиз муборак бўлсин, азиз ватандошлар!

Сизларга бахт-саодат, тинчлик ва фаровонлик тилайман!

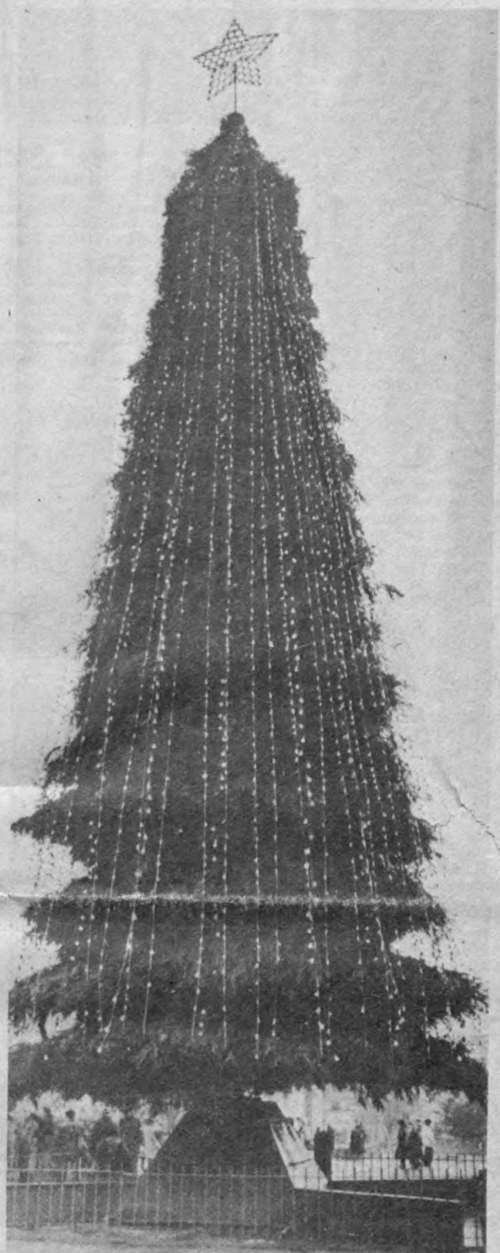

ҚИШ ЮМУШЛАРИ

Ворошилов районидаги «Октябрь» колхозининг Эшпўлат Ўсаров бошлиқ бригадаси сабзавоткорлари якунланган йилда салмоқли натижаларни қўлга киритдилар: ҳар гектар майдондан режадаги 90 ўрнига 110 центнер эртаги картошка, 8 гектар ердан 120 центнер ошқовоқ йиғиштириб олдилар. Бундан ташқари эл дастурхонига мўл-кўл карам, шолғом ва турп сингари дармондори дала неъматлари тортиқ қилинди.

Айни кунларда келгуси йил ҳосилига мустаҳкам замин ҳозирланаётир. Экинлар минерал ва маҳаллий ўғит билан озиқлантирилмоқда.

А. НОРҚУЛОВ.

ШУҲРАТ

ЭРТАНИНГ ҚАДРИ

Тонг отиб, баҳорнинг ҳиди келади,
Ҳаётнинг дараги яқинлашади.
Ҳаётки, ўн йиллаб музлаб ётарди,
Навбаҳор гуркираб ёрқинлашади.

Ҳаётки, янада очилиб, кўркам бўлади,
Ҳаётки, инсонлар қадри ошади.
Меҳнаткаш косаси нурга тўлади,
Дала ҳусни тўлиб, кўркамлашади.

Орзу ва ниятлар тошади яна,
Ариқлар лиммо-лим тўлади сувга.
Булоқнинг кўзлари очилиб қайта,
Яшнайди бепоён далада, қирда.

Турмушнинг қиммати, меҳнатнинг қадри,
Ўз асил қимматин топади инсон!
Инсонки, ҳаётнинг ўзаги, дарди,
Инсонки, яшашга туғилган, ишон!

Ошкора ва ҳалол айтади дардин,
Супуриб ташлайди батамом мағрур:
Ноҳақлик, ғирромлик шум гардин.
Ҳар қадамда барқ уради беқиёс нур!

Янги йил, янги нур бахш этиб элга,
Ҳаётнинг мазмуни ўзга бўлади,
Сўзини ташламас бекорга, елга,
Халқим орзулари яшнаб-кулади.

Шу хилда яшариб эл-элат, юртим,
Инсоннинг қадрига етади инсон,
Эркиннинг қиммати бўлади бугун,
Эртага умидвор қарагил шу он.

Эртанинг қадрига етмаган киши,
Бугун ҳам яшашга нолойиқ одам.
Эй, одам! Эртага бугун суқ боққил,
Янада кўркамдир, янада бардам.

ТАСАННО

Замин соҳибига Деҳқон бува қутлови

Ассалому алайкум, азиз пахтакору соҳибкорлар, чорвадору пиллакорлар, боғбону сабзавоткорлар!.. Янги йилингиз муборак бўлсин! Оврупа ҳисобила бугун От йилига қўйган қадамингиз қутлуғ бўлгай. Зеро, саман, тулпор, учқур деб мақталувчи бу жонивор инсоннинг энг садоқатли дўстидир. Ҳатто тушингизда от кўрсангиз ҳам «муродга етгайсиз» дея таъбир қилишади кексалар. Иншоолло, Янги йилда энг эзгу ниятларингиз рўёбга чиққай!

Устоз Мақсуд Шайхзода таъкидлаганларидек:

Йилларимиз ўтади,
таҳликалар кетади.
Башарият ўз олтин
китобини битади.
Биллур каби шаффоф,
ойдин асрлар,
асрларнинг эгаси
насллар —
ер юзида тузади
сўлмас гулистон.
Адолат ўзи бўлар
сайёрамизда султон».

Дарвоқе, қайта қуриш, демократия, ошкоралик, дил розини очиқ айтмоқ — «сайёрамиз султони Адолат» шарофатидир. Унинг нури жумҳуриятимиз барча вилоятларига етиб бориб, йиллар оша ноинсофлик кўланкаси остида димиқиб ётган хонадонингизни, пахта яккаҳокимлигидан толиққан табаррук заминингизни чароғону нурафшон этди.

Сиз — азизларнинг ўтган йили чеккан азиятингизу эришган муваффақиятингизни, заҳматли меҳнатингизу беназир салоҳиятингизни мақтамоқ, олқишламоқ учун сўз хазинасининг гавҳарлари камлик қилади.

Навбаҳорга умид кўзини
тикдингиз,
Чигит экиш чоғин
зор-зор кутдингиз.
Она замин эркин нафас
олганда,
Орзуларни даста қилиб
тутдингиз.

Лекин ўриклар гуллаб, гунафшалар бўй таратганда, ниятларингизни эшитмоқ учун ниҳолларингиз қулоқ чиқарганда Илон йили заҳру қаҳрини сочди. Бемаҳал изғирину қиш меҳмони совуқ қор уларни қовжиратиб, дилингизни қақшатиб кетди. Аммо ваҳима, саросима ғалаёнига учмадингиз, тушкунликка тушмадингиз. Чақалоғи бевақт хазон бўлган келинчак янги ҳомиладан умид тутгандай чигитни қайта экиб чиқдингиз. Йил бошларида қилган нотантилиги учун хижолат тортган табиат ҳам бутун ёз бўйи, айни куз кунлари саховатини, меҳр-оқибатини аямади.

Илгари «ҳашарчи» деб аталувчи бели оғримаганлар пахтазорни пайхон қилиб, хоҳлаган эгатидан якка чигит қолдириб, тўкиб-сочиб «ёрдам» берардилар. Улар кириб чиққан карталарга қараб кўзингиз намланарди. Олтиндай узумини чумчуқ чўқиб кетган соҳибкор аҳволига тушардингиз: на еб бўлади ва на сотиб...

Бу гал ундай бўлмади. Оила пудрати, ижара усули ўз кучини кўрсатди. Пешона тери билан етиштирган жавоҳирингизни бола-чақа ҳамроҳлигида ўзингиз териб олишга интилдингиз. Жумҳуриятимиз янги раҳбарларининг фидойилиги, деҳқон меҳнатининг қадрига етиши ва буни марказдаги бошлиқларга тушунтира билиши туфайли пахтанинг ҳар бир килограмми учун тўланадиган ҳақ бир қадар ошди. «Арғамчига қил қувват», деганларидек, бу сафар ёрдамга чиққан талабаю ҳашарчилар ҳам нақд пулни кўриб, ҳалол ишладилар.

Юрак қони, билак дармони билан буюк хирмон тикланди, демакки, ҳар бир хонадон учун ғалла-ю дон, ширин нон тикланди. Экин майдони аввалги йилларга нисбатан камайган бўлса-да, вазн тоши енгиллашмаган бу хирмонда Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган қишлоқ хўжалик ходимлари — Андижон районидаги «Ленинград» колхози деҳқончилик бригадасининг бошлиғи Юсуфжон Отабоев, Паркент районидаги «Гулбоғ» совхозининг бригадири Маҳсум Беков, Томди районидаги Ленин номли совхоз чўпони Тиништик Ўринбоев, Усмон Юсупов районидаги Ульянов номли совхоз механизатори Нормамад Рўзиев: республикада хизмат кўрсатган пахтакорлар — Киров районидаги «Бешариқ» совхоз-техникуми 9-далачилик бўлимининг бригадири Юсуфжон Абдуқодиров, Зомин районидаги «Ленин йўли» совхозининг бош агрономи Қаршибой Баратов, Задарё районидаги Ильич номли совхоз бўлим бошқарувчиси Фазлиддин Иброҳимов, Қўрғонтепа районидаги «Савай» совхоз-техникуми 3-бўлимининг сувчиси Қўлдош Норматов, Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли колхоз агроучасткасининг механиги Алиқул Тошевнинг муносиб ҳиссаси бор.

Сиз—азиз замин соҳибларига ажратилаётган 20—25 сотихлаб томорқа ночор тебранаётган оилангизни фаровонлик йўлига олиб кириши учун мадади Сино бўлишига ишонамиз. Сиз энди сабзавотни, ош кўкини ўн олтинчи қаватда яшайдиган шаҳарликдай бозордан сотиб олмайсиз. Аксинча, қиш ғамини еб бўлгач, ортганини улар дастурхонига тортиқ қиласиз. Тўғри, бу борада ҳам анча чалкашликлар мавжуд. Ҳар бир нарсани «ювиш»га ўрганиб қолган таъмагирлар томорқа ажратилаётганда том орқасида томоқ қириб, жирканч қўлини гадодек чўзаётган ҳоллар ҳам йўқ эмас. Лекин дадил бўлинг! «Бола-чақам насибасидан чегириб сенга пора берсам, тешиб чиқади!» — деб ҳеч тортинмай айтаверинг, ишонмаса, порахўрлар не аҳволга тушаётганликларини эслатиб қўйинг. Шунда тилини қисиб қолади...

Тасаннолар айтамиз
Сиздек бободеҳқонга,
Сиз заминнинг чинакам
Соҳиби эрур бугун.
Кўз тегмасин яна деб
Она Ўзбекистонга,
Бахш этдингиз юракдан
Кучу қудратни бутун!

Вилоятлар марказида тўю тантана. Карнай-сурнайларнинг завқли садоси Ҳосил байрамидан хабар бермоқда. Колхоз, совхозларнинг иссиқ идорасида ҳисобчилар чўт қоқиб, сизнинг даромадингизни, қўлингизга тегадиган нақд фойдангизни ҳисоблашмоқда. Хўжалик, район ва область раҳбарлари мукофотларни тақсимлаш билан бошлари қотган. Сиз бўлсангиз, юмшоқ якандозга ёнбошлаб, Ўзбекистон Коммунистик партиясининг ҳаракат дастурини кўздан кечираяпсиз, жумҳуриятимиз халқ депутатлигига, маҳаллий шўроларга кимларни сайлаш тўғрисида ўйлаяпсиз. Ўтган йилнинг улкан воқеаларидан ҳисобланмиш СССР халқ депутатлари Съезди қабул қилган қарорлар устида мулоҳаза юритаяпсиз.

Янги йилдан умидларингиз катта: турмуш яхшиланишига, халқ истеъмоли моллари кўпайишига, қишлоқда маданий ҳаёт юксалишига, янги-янги кинотеатрлар, клублар, томошахоналар, фарзандларингиз учун ҳашаматли мактаблар қурилишига, табобат хизмати яхшиланишию норасида гўдаклар ўлими камайишига ишонгингиз келади. Ҳақиқатни бўғиб ётган бюрократ-тўралар адолат қопқонига илинишидан, мамлакатимиз халқларининг дўстлиги ва биродарлиги янада мустаҳкамланишидан, олам тинч бўлишидан умидворсиз.

Кошки эди шу дам ёрса
оппоқ қор,
Оппоқ қорда фазилат бор,
ҳикмат бор,
Босиб кетар чарчоқларни,
ҳорлиқни,
Бахш этади энг муборак
ҳордиқни,
Орзу-умид ёзсин чечак,
азизлар,
Тасаннога лойиқ бешак,
азизлар!
Янги йилда омад сизга ёр
бўлсин!
Бахтимизга бободеҳқон бор
бўлсин!

Деҳқон бува қутловини оққа кўчирувчи:
Н. ОРИФЖОНОВ.

УНУТИЛМАС ДАМЛАР

Мамлакатимизда ижтимоий турмушнинг барча жабҳаларини тубдан қайта қуриш, жамиятни инқилобий янгилаш жараёни бошланганидан бери ўтаётган кунларимиз унутилмас воқеаларга бой бўлмоқда. Шу жиҳатдан олганда кузатилган йил Ватанимиз тарихида ўчмас из қолдирди. Чунки биринчи марта олий ҳокимият органига янгича асосда вакиллар сайланди, СССР халқ депутатлари съездларида, Олий Совет сессияларида давлатимиз ва халқимизнинг туб манфаатларига дахлдор масалалар муҳокама қилинди. 1990 йил эса КПСС XXVIII съезди йили сифатида тарихга киради. Айни кезларда мазкур икки йилни бир нарса боғлаб турибди — бу Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар депутатлари сайловига тайёргарлик жараёнидир.

Районимиз коммунистлари, барча меҳнаткашлари Ўзбекистон Компартиясининг сайловолди ҳаракат дастурини қизиқиш ва мамнуният билан кутиб олдилар. Жумҳуриятни ҳар томонлама тараққий эттиришнинг энг муҳим, принципиал масалалари хусусидаги фикрлар баён қилинган бу ҳужжат катта қониқиш билан ўқиб-ўрганилмоқда. У барча партия ташкилотларининг нафақат сайлов даврида, балки бутун келгуси фаолиятида программ қўлланмадир.

Ҳаракат дастурида меҳнаткашлар манфаатларини ҳимоя қилиш, аҳолининг талаб-эҳтиёжларини қондириш партия комитетлари ва ташкилотларининг асосий вазифаси эканлиги алоҳида таъкидланган. «Ўзбекистон Компартияси ишчилар, колхозчилар, зиёлилар, меҳнаткашларнинг барча тоифалари ташаббускорлиги ва омилкорлигини бутун чоралар билан қўллаб-қувватлайверади, ҳар бир меҳнаткаш амалда ишлаб чиқариш соҳиби бўлиб қолишига эришиш учун ҳаракат қилаверади, — дейилган ҳужжатда.— Шу мақсадда ишлаб чиқаришнинг барча бўғинларида чинакам хўжалик ҳисобини ўзлаштиришга, меҳнат коллективларининг ҳуқуқлари ва хўжалик мустақиллигини кенгайтиришга, ижарани, деҳқон хўжаликлари пудратини ҳамда меҳнатни ташкил этишнинг бошқа самарали шаклларини кенгайтиришга кўмаклашиш зарур».

Район партия комитети ҳаракат дастурида баён қилинган йўл-йўриқлар ва кўрсатмалар юзасидан аниқ тадбирлар белгилаб, партиявий раҳбарлик ишларини шу асосда олиб бормоқда. Таъкидлаш кераки, райкомнинг якунланган йилдаги фаолияти давомида ҳам шундай йўл тутилди. Меҳнат аҳли бултур қандай ютуқларни қўлга киритган бўлса, ҳаммасида бунинг ижобий таъсири бор.

1989 йил районимиз меҳнаткашлари учун зафарларга бой бўлди. Айниқса етакчи тармоқ — пахтачиликда эришилган натижалар қувончлидир. Заршуносларимиз она-Ватан хазинасига 54 минг тоннадан ортиқ сифатли хом ашё топширдилар. Область районлари ўртасида иккинчи бўлиб маррани эгалладик. Агар табиат қийинчиликларини ҳисобга олсак, бу ғалабага етиш осон бўлмаганлиги ўз-ўзидан равшан. Райком партия аграр сиёсатни изчил амалга ошира бориб, ишни ташкил этиш ва меҳнатга ҳақ тўлашнинг илғор усулларини қўлланишда катта ташкилотчилик кўрсатмоқда. Жумладан, ишлаб чиқаришнинг барча соҳаларида пудрат шаклларидан оқилона фойдаланилаётгани муваффақиятлар омили бўлаяпти.

Районимизда пудратга қизиқиш анча олдин бошланганди. Дастлаб тажриба тариқасида синаб кўрилган бўлса, бугунги кунда кенг қамров касб этди. Бултур колхоз ва совхозларда барча соҳалар бўйича 143 та бригада, 232 та звено, 2.211 оила янгича асосда иш юритди. 11 коллективда ижара жорий қилинди. Уларнинг асосий қисми пахтачиликда ишлагани туфайли бу соҳадаги ютуқлар салмоқли. Бошқача айтганда, район хўжаликларида 96 бригада, 157 звено, 1.217 оила ва 7 та ижарачи коллектив шартнома асосида меҳнат қилди. Эришилган зафарда уларнинг ҳиссаси баракали бўлди. Пудратчилар ҳосилдорлик бўйича юқори натижаларни қўлга киритдилар, ўз меҳнатларидан яхши манфаат кўрдилар. Масалан, «Ленин йўли» колхозидан Р. Носиров, З. Шарипов, Энгельс номли колхоздан Р. Ўринов бошлиқ бригадаларда гектаридан 47 центнердан ошириб ҳосил саранжомланди. «Пролетарий» колхозидан Т. Боймуродов оилавий звеноси аъзоларининг ўртача ойлик маоши 350 сўмдан тушди.

Ўтган йили «Пролетарий», Крупская номли, Тельман номли, «Ленин йўли» колхозлари, Мичурин номли совхоз заршунослари қўлга киритган ютуқлар айниқса салмоқли бўлди. Районда тажрибали деҳқонларнинг, моҳир механизаторларнинг, кўпмингкилограммчи теримчиларнинг янги номлари маълум бўлди.

Район партия комитети пудрат асосида ишловчиларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаяпти. Замонавий иш усули илғорлар сафининг кенгайишига кўмаклашмоқда. Чунончи «Пролетарий» колхози сўнгги йилларда қолоқлар қаторига тушиб қолганди. Сурункасига пахта тайёрлаш планлари бажарилмади. Ўз меҳнатидан яхши самара кўрмаган деҳқонларнинг иқтисодий аҳволи оғирлашди. Ҳатто баъзилар қўшни хўжаликларга, бошқа ташкилотларга ўтиб ишлай бошладилар. Шундай вазиятда райком ва райижроком колхозга амалий ёрдам бериш юзасидан зарур чора-тадбирлар белгиладилар. Правление раислигига шу хўжаликда бош агроном бўлиб ишлаётган Н. Гадоев сайланди. Бошқа баъзи мутахассислар ҳам алмаштирилди. Ишлаб чиқаришнинг ҳал қилувчи бўғинлари ишчан, билимдон кадрлар билан мустаҳкамланди. Коммунистларнинг масъулияти оширилди. Бир йил аввал пахтачиликда юзта оила пудрат асосида ишлаган бўлса, бултур ёппасига шу усулга ўтилди. Мавжуд 1.321 гектар майдоннинг ҳаммаси 246 оилавий звенога шартномага кўра тақсимлаб берилди.

Натижа чакки бўлмади. Колхоз топшириқни илғорлар қаторида уддалади. Ҳар гектар ердан пландаги 30,1 центнер ўрнига 34 центнердан оқ олтин саранжомланди. Иқтисодий кўрсаткичлар ҳам яхши. Асосий тармоқдан бир миллион сўмдан зиёд фойда олинди. Рентабеллик даражаси 33 фоизга етди.

Бошқа хўжаликларда ҳам шундай тадбирлар амалга оширилди. «Ленин йўли», Ленин номли, Карл Маркс номли колхозларда малакали мутахассисларни ишга жалб этиш, ишбилармон ва уддабурон кадрларни ҳал қилувчи бўғинларга қўйиш, бошқа ташкилий ишлар ўз самарасини берди.

Ўтган йили иттифоқ ҳукуматининг терилган пахтага қўшимча ҳақ тўлаш тўғрисидаги қарори мавсум қатнашчиларининг моддий манфаатдорлигини оширди. Районимизга шу ҳисобдан 3 миллион 371 минг сўм қўшимча пул берилди. Натижада йиғим-теримни қисқа муддатларда ўтказиш имкони вужудга келди.

Ўтган йили бошқа тармоқлар ҳам муваффақиятли якунланди. Асосий соҳалар бўйича белгиланган план ва топшириқлар ошириб бажарилди. Чорвачилик маҳсулотлари етиштириш кўпайди. Буларнинг ҳаммасида партия ташкилотларининг, коммунистларнинг муносиб ҳиссаси бор.

Одатда янги йил бошланишида қутлуғ режалар тузилади. Меҳнаткашларимиз айни кезларда бултурги иш натижаларини сарҳисоб қилиш билан бирга жорий йил планларини белгиламоқдалар. Бу борада ва режаларни амалга оширишда район партия комитети меҳнат коллективларига ўз амалий ёрдамини аямайди. Беш йилликнинг якунловчи йилида ютуқларни мустаҳкамлаш учун бутун куч ва имконият ишга солинаверади.

М. ШОДИЕВ,
Каттақўрғон район партия комитетининг биринчи секретари.

Сальвадор Альенде номли совхоз сутчилик фермаси Нишон районида йирик чорвачилик коллективларидан саналади. Бу ерда 700 бош қорамол меҳр билан парваришланаяпти. Сўзи билан иши бир ферма ходимлари 1989 йилда сут тайёрлаш планини 140 процент адо этдилар. Бунга тармоқни интенсив ривожлантириш, ем-хашак базасини мустаҳкамлаш ҳисобига эришилди.

СУРАТЛАРДА: 1. Сигирсоғарлар мусобақасининг олдинги сафларида бораётган чорвадор Момогул Ҳайдарова. 2. Қишлов учун жамғарилган озуқа ғарамлари.

В. МОЛГАЧЕВ олган суратлар.

БАЙРАМГА АРМУҒОН

Ўрта Чирчиқ районидаги Ленин номли колхоз қишлоқлари йилдан-йилга обод ва кўркам бўлиб бормоқда. Хўжалик даромадининг анчагина қисми қурилиш соҳасига сарфланаяпти, йилига 2 миллион сўмликдан зиёд ободончилик ишлари адо этилмоқда. 1989 йилда яна бир қулайлик яратилди. Пахтакорлар, чорвадорлар ва қишлоқ зиёлиларининг хонадонларига зангори олов олиб келиш учун 6 километр узунликдаги қувурлар ётқизилди. Ана шу тадбирга мўлжалланган маблағнинг 80 фоизи ўзлаштирилди.

Колхоз меҳнаткашлари 1989 йилда, шу жумладан байрам бўсағасида қурувчилардан кўплаб совғалар олдилар. Хўжаликнинг Бозорбой Худойқулов бошлиқ бинокорлар бригадаси 140 ўринли болалар боғча-яслисини кичкинтойларга армуғон этди. Замонавий мактаб биноси қурилишида ҳам катта ҳажмдаги ишлар амалга оширилди. Шунингдек, колхозда бир йўла 100 киши овқатланадиган «Дўстлик» кафеси фойдаланишга топширилди.

— 1990 йилда қурилиш ва ободончилик ишларига эътиборни кучайтирамиз, — дейди колхоз раиси Қаюмжон Деҳқонов.— Газлаштириш ишларини давом эттириш билан бирга замонавий савдо шохобчаси, болалар боғчалари қуриш режалаштирилган. Мактабда эса яна бир ўқув корпуси барпо этишни кўзлаб турибмиз. Ана шу ишларга 2 миллион 200 минг сўм маблағ ажратилади. Бу тадбирларнинг ҳаммаси меҳнаткашларимиз турмуш фаровонлигини яхшилашга хизмат қилади.

У. МУҲАМЕДОВ.

СЕВИМЛИ МАСКАН

Кейинги йилларда Бахмал райони маркази Усматда кенг кўламда ободончилик ишлари олиб борилмоқда. Ана шу қадимий масканда кўплаб замонавий бинолар қад ростлаяпти. Яқинда «Космос» кинотеатри қаршисида «Эртаклар шаҳарчаси» вужудга келтирилди. Бу маскан кичкинтойларни афсонавий қаҳрамонлар оламига хаёлан олиб киради. Ўғил-қизлар шу ерда турли спорт машғулотлари билан шуғулланишлари ҳам мумкин. «Эртаклар шаҳарчаси» болалар боғи билан уйғунлашиб кетган бўлиб, ҳозирги пайтда чўмилиш ҳавзаси ҳам бунёд этилаяпти.

1989 йилда Усмат ёшлари қурувчилардан яна кўплаб совғалар олишди. Жумладан пионерлар саройи қисқа муддатларда қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бу ерда келажак эгаларининг турли машғулотларда иштирок этишлари учун зарур шарт-шароитлар яратилган. Пионерлар саройи яқинида музика мактаби ҳам қуриб битказилди. Ана шу масканда ёшлар санъат сирларини қунт билан ўрганмоқдалар.

Кўп ўтмай усматликлар ўзларининг маданият ва истироҳат боғларига эга бўладилар. Ҳозирги пайтда ҳордиқ масканини вужудга келтириш учун кенг кўламдаги ишлар олиб борилаяпти. Бу ерда ёзги кинотеатр, чойхоналар, музқаймоқ билан савдо қиладиган шохобчалар ва бошқа маданий-маиший бинолар қад ростлайди.

А. ЭРГАШЕВ.

ҲОВЛИ ТЎЙИ

Уйчи районидаги Тельман номли колхозда уй олишга навбат кутиб турган оилалар сони бир йўла 22 тага камайди. «1-Узагропромстрой»нинг механизациялашган 132-колоннаси қурувчилари қишлоқ аҳлига муддатидан бир неча ой илгари уй олишларига ёрдам беришди. Уй-жойларнинг муддатидан илгари фойдаланишга топширилганлиги, улар сифатига таъсир қилмади. Усталар ўзларининг уй-жой қуриш режаларини бир ярим баравар ошириб бажаришди.

Коллектив хўжалик юритишнинг илғор усули — хўжалик ҳисобининг иккинчи андозасидан фойдаланганлиги сабабли шундай муваффақиятга эришди. Худди шу нарса бинокорларнинг пировард натижалардан шахсий манфаатдорлигини оширди, моддий ресурслар, пул маблағларини анчагина тежашга ёрдам берди. Ишчилар турдош касбларни ўзлаштиришга ғайрат билан киришдилар. Меҳнатга чек орқали ҳақ тўлашнинг жорий этилиши қурувчиларни, энг аввало бригада бошлиқларини тежамкорликка, ҳар бир сўмни ҳисоблашга ўргатди.

Иқтисодий фаолиятнинг муваффақиятли олиб борилиши коллективга ўз банк ҳисобига юборадиган тушумлар ҳажмини кўпайтиришга имкон берди. Бу маблағларнинг бир исми колонна ходимлари учун уй-жой қурилишига сарфланади. Ҳозирнинг ўзидаёқ идрага тегишли битта уй фойдаланишга топширилди, бошқалар эса навбатда турибди. Келаси йилда колоннанинг барча ходимларини уй-жой билан таъминлашга умид қилинмоқда.

(ЎзТАГ).

САЙЛОВЛАР ТАРИХИДАН

ХАЛҚ ИРОДАСИ

Сайловлар тарихи қадим замонларга бориб тақалади. У қандай кўринишда бўлмасин ҳукмрон доиралар ҳамиша сайловларнинг боришига ўз таъсирини ўтказишга ҳаракат қилиб келган. Қуйидаги лавҳаларда Туркистон генерал губернаторлиги тасарруфидаги жойларда маҳаллий бошқарув маъмуриятига сайловлар тартиби, уларга нисбатан оддий халқ муносабати ҳикоя қилинади.

Улуғ Октябрь инқилобидан аввал Қўқон, Бухоро ва Хива хонликларидан ажратиб олинган шаҳарлар ва қишлоқлар мустақил бир ўлкани ташкил этиб Туркистон генерал-губернаторлиги, идора усули эса «ҳарбий-халқ бошқармаси» деб аталарди. Ўлка вилоятларга, улар эса ноҳияларга бўлинди. Ноҳиялар участкаларга, сўнгра волостларга ажратилди. Волостлар эса ўз навбатида оқсоқолликларга бўлинган.

Волостлар, оқсоқолликлар ва маҳаллий суд қуйи маъмуриятни яъни «халқ бошқаруви»ни гавдалантириб уларни идора қилганлар: волость бошқарувчилари — мингбошилар, қишлоқларни идора этган оқсоқоллар юзбоши, судни амалга оширганлар қози ё бий деб аталди. Қуйи маъмурият учун сайлов системаси жорий этилди. 1867 ва 1886 йилларда амал қилинган чоризмнинг қонунлар мажмуаси «Туркистон ўлкасини бошқариш ҳақидаги Низом»да сайлов системаси аниқ белгиланган ва у 1917 йилгача ўз кучини сақлаб келган.

ХУРДОН ФОЖИАСИ

Эрта тонгда Хурдон қишлоғида овоза тарқалди.

— Ҳоким келганмиш! Мингбоши сайловини ўтказармиш!

Сайлов икки босқичда ўтказилади. Қишлоқ аҳолиси ўн хўжаликдан бир сайловчи — ўнбошини, ўнбошилар эса йиғинда қишлоқ оқсоқолининг номзодини кўрсатишади. Элликбошилар эллик хонадондан сайланиб улар ўз навбатида волость бошқарувчиси —мингбошини сайлашади. Мингбоши сайлови ёпиқ ўтказилган. Қутилар атрофида тизилган элликбошиларни ноҳия бошлиғи ўринбосари бирин-кетин чақириб туради, улар эса махсус соққаларни қутиларга ташлашади. Номзодларнинг қай бири кўп овоз олганлигини «мўътабар зотлар» иштирокида ноҳия бошлиғи эълон қилади.

Бу сафар бойлар ва ҳоким тўра истаган номзод — Хурдон аҳолисини тўрт йилдан бери зулукдек сўриб келаётган мингбоши сайланмаслиги керак. Халқ гапни бир жойга қўйган, саводхон, кўпни кўрган ва адолатли деҳқон Мулла Шермуҳаммад номзодини мингбошиликка қўйишга келишган эди.

Тез орада Қурама ноҳияси бошлиғи — ҳоким тўра полковник Каллаур тушган қишлоқ оқсоқоли уйи олди гавжум бўлди. Ғалағовурдан безовталанган оқсоқол миршаблар ҳамроҳлигида одамлар ҳузурига чиқди.

— Нима гап ўзи? — деди ноҳия бошлиғи тилмочига.

— Одамлар сизни сўрашмоқда, жаноби олийлари.

Полковник Каллаур қуюқ зиёфатдан мамнун кайфиятда ўрнидан кўтарилди. Гаплашса гаплашаверади-да! Масала аллақачон ҳал бўлган, ҳамма ўз улушини олган. Қолгани расмий манзара. Чўнтаги қаппайган элликбошилар белгиланган одам учун хўжакўрсинга соққа ташлашди.

Ноҳия бошлиғи ҳайқириқларни хотиржам тинглаб қўл кўтарди.

— Мен жон деб талабларингизни бажарардим-у аммо номзодингиз бошқа волостда яшайди-да! Қонунга хилоф бу.

Оқсоқол, миршаблар қуршовида турган ҳокимнинг авзойи бузилди.

— Тарқал ҳамманг!

— Тарқалларинг, ялангоёқлар! — деб жўр бўлишди оқсоқолу миршаблар. Оломон бирдан ҳаракатга келди. Кенг яғринли паҳлавон қомат бир йигит икки сакраб ҳоким тилмочининг олдига келди. Қулочкашлаб мушт туширди.

Миршабларга муштлар ёғилди. Оқсоқол ёрдамида отга миниб жуфтак ростлаган полковник шахсий қўриқчилари— казаклар олдига келгандагина енгил нафас олди. Дарҳол уларга от қўйиб халойиқни тарқатиш, ғаламисларни ҳибсга олишни буюрди.

«Тўпалон» бошлаган Мулла Шермуҳаммад, Холмуҳаммад Худойберганов, Муҳаммадқул Қоплонов қўллари қайрилиб ҳоким ҳузурига келтирилди. Казаклар қуролсиз халойиқ устига от қўйиб, оқсоқол кўрсатганларни тутиб келган эдилар.

— Турмага жўнатинг!

Полковник ғазаб отига миниб казаклари билан Кўрғончага жўнади. Юздан ортиқ оломон унинг ваҳшатига парво қилмади.

Ҳоким дағдаға қилиб қонун йўли билан уларнинг бебошлиги қаттиқ жазоланишини айтди. Бироқ оломон унга қулоқ тутмади.

— Сибирингдан ҳам қўрқмаймиз!

Қурама ноҳияси бошлиғи сабр-косаси тўлган одамларнинг қатъий курашга бел боғлагани ва бу йўлда казаклардан ҳам қўрқмаслигини тушуниб орқасига қайтди. Бор воқеани оқизмай-томизмай Сирдарё вилояти ҳарбий губернаторига етказди. У эса жазо отрядини қишлоққа юбориб ўнлаб кишиларни қамади, юзлаб бегуноҳ деҳқонларни сургунга жўнатди. ЎзССР Марказий Давлат архивининг Туркистон генерал-губернатори маҳкамаси фондида (И-1) 19-рўйхатдаги 908 номерли ҳужжатда қайд этилишича, Хурдон қишлоғидан Еттисув вилояти Сериеполь шаҳрига сургун қилинган Мулла Шермуҳаммад ва Холмуҳаммад Худойберганов ҳамда Муҳаммадқул Қоплонов жуда камбағал, касалманд кишилар бўлгани учун манзилга етолмай Лепсинск шаҳрида бетоб бўлиб қолишган. Ўша ерда улар раҳмдил кишилар эҳсони туфайлигина зўрға тирикчилик ўтказишаётгани маълум қилинган. Еттисув вилояти губернатори Туркистон генерал-губернаторига 1881 йил 28 апрелда юборган рапортида ана шу уч кишининг кексалигини ҳисобга олиб ўша шаҳарда вақтинча қолишларига рухсат берганини ёзган.

ЧАРКЎЙДАГИ ҲАНГОМА

1893 йил 13 февралида Андижон яқинидаги Кўқонқишлоқда мингбоши сайловида деҳқонлар норози бўлиб порахўр элликбошиларни қайта сайлашни талаб қилди. Аммо пристав Шаригин бунга рози бўлмай деҳқонлардан уч кишини қамоққа олди. Ғазабланган қишлоқ йигитлари миршабларга ҳужум қилиб биродарларини қутқаришди. Пристав улар қуршовидан зўрға қочиб қутулган. 1896 йили Наманганнинг Оқчи— Шаҳрихон волостида мингбоши Эшмуҳаммаднинг қайта сайланишидан норози бўлган Найманчи, Қўҳнамозор, Лангарбобо қишлоқларининг аҳолиси бош кўтаришди.

1906 йил баҳорида Қўқон ҳокими ёрдамчиси капитан В. Румянцев, Конибодом приставиви Ф. Инжавенский, арикоқсоқол Бернадский Чаркўй қишлоғига келишганда оломон ўраб олди. Одамлар қишлоқ оқсоқоли Мирза Аҳмад Юнусбоевни лавозимидан бўшатиб ўрнига Мулла Назир Ҳасанбоевни сайлашни талаб қилишади. Амалдорлар дағдаға билан халойиқни қўрқитишга уринишади. Бернадский тўппончасини чиқариб дўқ уради. Шунда қишлоқ йигитлари унинг тўппончасини тортиб олишади.

Капитан Румянцев жонини сақлаш учун одамлар айтган номзодни оқсоқолликка тайинлаш ҳақида ёзма буйруққа имзо чекади.

Чаркўйдаги бу воқеа подшо амалдорларини ташвишга солиб тергов бошлашга ундади. 1906 йил кузида Фарғонада бундан ҳам баттар, амалдорларни ваҳимага солган воқеалар бўладики, вилоят ҳарбий губернатори бу ҳақда генерал-губернаторга юборган номасида шундай хулосага келади: «Фарғона шаҳарлари қуролли қўзғолон арафасида» (ЎзССР МДА Н—Ф 31—рўйхат, 350 иш, 85 варақ).

ТУГАЛЛАНМАГАН МАЪРУЗА

1906 йили 12 сентябрь қуни Тошкентнинг Жомеъ масжиди олдида шаҳар думасига депутатлар (гласнийлар) сайловида ғаройиб ҳодиса юз берди.

Масжид ичига таклиф этилган имтиёзли табақага мансуб сайловчилар сафига чакана савдогарлардан Маҳдихўжа Хорунхожиев кириб олди.

Шаҳар оқсоқоли сайлов бошланишини эълон қилганда у ўртага чиқиб сайловчиларга мурожаат қилди.

— Мусулмонлар! Мен генерал-губернатор, губернаторга, шаҳар ҳокимига, полицеймейстерга аризалар топшираверив чарчадим. Аммо аризаларим беоқибат қолди. Дума бизга керак эмас. Унга бойларгина сайланади. Биз эса ҳаммаси учун: ўтинга ҳам, бедага ҳам, тиконга ҳам солиқ тўлаймиз.

Оломон ичидан маъқулловчи овозлар эшитилди. Шунда безовталанган пристав ёрдамчиси Мирецкий ва миршаблар уни қўлидан судраб ташқарига чиқара бошлайдилар.

Бешёғочлик Султонхўжа Иномхўжаев одамларга мурожаат қилди.

—Мусулмонлар, ҳеч нарсадан қўрқманг. Ҳеч қаёққа тарқаманг. Мен ўз бошимни сизлар учун қурбон қиламан. Мингта казак келса ҳам қўрқманг. Улар ҳеч нарса қилолмайди. Миршаб Мирвали Миркамолов одамлардан қўрқиб ёрдамга бошқа миршабларни чорловчи ҳуштағини чалди.

Шу вақт масжидга Эски шаҳар полиция бошлиғи Н. Караулшчиков кириб келди. 200 дан ортиқ одамлар олдида турган Маҳдихўжа ва Султонхўжани дарҳол қамоққа олишни буюради.

Шунда ҳеч ким кутмаган ғаройиб ҳодиса юз берди. Султонхўжа олдига келган полиция офицерига хотиржам оҳангда шундай деди:

— Мени ҳибсга олишга ҳуқуқингиз йўқ. Кетаверинг, мен ўзим бораман, олдингизга.

Миршаблар қамоқхонада ётган Султонхўжани Себзор ва Бешёғоч йигитлари қутқариш пайига тушганларидан хабар топишди. Шунинг учун Султонхўжанинг олдидан миршаб Манасов силжимай ўтирди. У Султонхўжа қўлида Максим Горькийнинг «Товламачи» асарини ўқиб ўтирганидан ҳайратланди. Русча гапирадиган ва ўқийдиган бундай саводли ўзбекларнинг пайдо бўлиши рус амалдорлари учун ниҳоятда хавфли экани ҳақида ўз бошлиғига маълумот ёзди.

Эртасига Султонхўжани полиция бошқармасига сўроққа олиб кетишди. Маълум бўлишича ўзига тўқ оиладан чиққан бу ўзбек йигити руслар хизматида бўлган ва қандайдир инқилобий фирқага аъзо экан.

Полиция бошлиғи подполковник Караулшчиков Дуага сайловлар тугагунча Маҳдхўжа ва Султонхўжани Тошкентдан чиқариб юбориш ўғрисида бошлиғига рапорт ёзди. Сайловлар тинч ва осойишта ўтиши учун одамлар кўнглига ғулғула солувчи бундай ташвиқотчилар маҳаллий ҳокимият учун хавфли эканигини алоҳида уқдириб ўтди. (ЎзССР МДА, п-1 фонди, 2-рўйхат, 240-а иш, 42—48 бет).

* * *

1902 йили Туркистон ўлкасида мавжуд сайлов системасини ислоҳ қилиш бўйича тузилган комиссиясида олий мартабали амалдор, махфий маслаҳатчи Нестеровский шундай хулосага келди:

— Туркистон ўлкасининг ерли аҳолиси ҳали жуда паст ақлий ривожланиш босқичидадир ҳамда маъмурияти ва судини ўзича сайлаш ҳуқуқини тушуниш, қадрига етишда ҳали жуда ғўр, нодондир. Жамоатчилик қонун томонидан ўзига берилган ҳуқуқдан фойдаланишни билмайди, бу ҳуқуқ айниқса, улар учун фақат зарарлидир.

Подшонинг олий амалдорлари Нестеровский фикрига қўшилган ҳолда унинг сайловни бекор қилиш ҳақидаги таклифига қарши чиқишди. Чунки сайлов системаси сиёсий жиҳатдан чоризмни «фуқаропарвар ҳокимият» эканлигини ва ўлкада «ўз-ўзини бошқариш» мавжудлигига афкор оммани ишонтириш учун яхши восита эди. Сайлаган амалдорларга аҳолидан тўпланган солиқ ҳисобига маош тўланиши эса давлат маблағини тежаб қоларди. Ана шунинг учун ҳам бу система 197 йилгача давом этди.

Бугунги ошкораликк, қайта қуриш даврида чинкам халқчил сайлов қонунари кучга кирган кунларда ўқиишни билиш ибратлидир.

Ҳ. СОДИҚОВ,
тарих фанлари номзоди.

ЧЎЛДА «ТЕЗ ЁРДАМ»

Бағдод районидаги «Ғалаба» совхозининг раҳбарлари бўшаган маъмурий бинони соғлиқни сақлаш системаси ихтиёрига топшириб, бирданига бир қанча муаммони ҳал этдилар. Бино таъмирланганидан сўнг унга травматология пункти, аёллар консультацияси ҳамда оналар ва болалар учун кундузги стационари бўлган қишлоқ даволаш амбулаторияси жойлаштирилди.

Хўжаликнинг ўз медицина муассасаси бўлмаган олдинги пайтда телефон орқали ёки совхоз рацияси билан оғир беморлар ҳузурига райондан кўп маротаба врач чақиришга тўғри келар эди. Энди эса янги бинода «Тез ёрдам» ҳам жойлашди. У Бувайда ва Ёзёвон районларининг чўлдаги қўшни хўжаликлари меҳнатчиларига ҳам хизмат кўрсатади.

(ЎзТАГ).

КАМТАРГА КАМОЛОТ ЙЎЛДОШ

Хизмат кўрсатган пахтакорлар ҳақида ҳикоялар

Жўрақул ака ҳосилдан барвақт бўшаган заминга суқланиб боқар, шудгорланган ер енгил нафас олиб, ҳордиқ чиқараётганини қалбан ҳис этарди. «Она замин нафақат инсонни, балки бутун мавжудотни иссиқ бағрида ардоқлайди», кўнглидан ўтказди у.

— Мана шу пайкаллардан деҳқонларимиз қарийб икки юз тонна пахта йиғиштириб олишди,—деди Жўрақул ака. — Ҳар гектаридан уч тоннадан зиёд, буни пулга чақиб кўринг: 3—3,5 минг сўм дегани. Етиштирган маҳсулотимиздан устимиз бут, қорнимиз тўқ. Молларимизга емиш, яна қанчадан-қанча хилма-хил маҳсулотлар тайёрланишини айтмайсизми, яна баъзида ўринсиз таъналарни ёғдиришганда ўзингни қаерга қўярингни билмайсан.

Жўрақул ака шундай деди-ю пайкал томон йўл олди. У[illegible]тгач, Меҳнат шуҳрати орденларининг тўлиқ нишондори Холмурод Ғафуров билан гурунгимиз қўр олди. Унинг ота-онаси асли тоғликлардан бўлса-да, ўзи чўлда вояга етган. Кўп йиллардан буён пахтачилик бригадасига бошчилик қилади. Машинада пахта теришда ҳам нафақат хўжаликда, ҳатто районда карвонбошилардан бири. Жорий йилда бригада аъзолари табиий офатларга қарамасдан 64 гектар майдоннинг ҳар гектаридан қарийб ўттиз бир центнердан хирмон кўтаришибди. 196 тонна пахтанинг 184 тоннасини Холмуроднинг ўзи машинада терган.

— Жўрақул ака чўлга кўчиб келганида бўз йигит экан, — ҳикоя қилди Холмурод. — Ҳали уйланмаган эди. У пайтда «Янгиобод», «Комсомолобод», «Партия XXIV съезди» совхозлари бўлмаган. Жўрақул ака Бойсун районининг Қўрғонча қишлоғидан келган. Бир йиллик курсни битириб, агроном бўлиб ишлаган. Ўша пайтлардаги қийинчиликларга бардош беришнинг ўзи жасорат. Бўлим бошлиғининг тадбиркорлигида, ишни ташкил этишида гап кўп. Айтайлик, ғўза озуқаталаб бўлиб қолади, дала бошида эса етарли ўғит йўқ. Ёки техника бузилса, тезда эҳтиёт қисмларни топиб келиш лозим. Шунга ўхшаш ташвишлар кўп. Бригада бошлиғи мен ҳам даламни бир соат ташлаб кетолмайман. Чунки ўзим ишлов бераман, ўзим озиқлантириб, эгат очишим керак. Бу ишларнинг ҳаммасини Жўрақул ака сингари тадбиркор, ишнинг кўзини биладиганлар уддалашади. Шунинг учун ҳам деҳқон фикри-зикри бўлинмайди. Ёки далада ишлаётганларга шароит яратишни олайлик. Бўлимимизда ўн олтита пахтачилик бригадаси бор. Бошқа бўлимларда ҳам худди шундай. Совхоз ташкил этилганидан буён ҳозиргача дуруст идора қурилмаган. Ҳар қайси бригадага дала шийпони қурилишини кутадиган бўлсак, ҳозир меҳнат қилаётганлар бемалол пенсия ёшига етиб олади. Жўрақул ака кўпчиликни тўплаб, уларга худди шу фикрни айтгач, пахсадан бўлса ҳам ўз кучимиз билан дала шийпони қураверайлик, қурилиш материаллари бўлса, совхоз ҳам қараб турмас, деди. Ҳозир ҳамма бригадаларимизда шинам шийпонлар қурилган. Ёзда жуда салқин. Харажати кам. Уларнинг олдида мевали боғ, сабзавот, полиз етиштириладиган ер бор.

Бўлим бошқарувчисини кўп мақтабди, демассиз. Совхоз ташкил этилганидан буён бир бўлимда бошқарувчи бўлиб ишлашнинг ўзи бўлмайди. План бажарилмаган йил йўқ. Биласизми, даланинг бир чеккасидан туриб, ғўзанинг қаери чанқаган-у қаери қўллатиб суғорилганини айтади.

Жўрақул Муҳаммадиев тоғли Қўрғонча қишлоғидан чўлга келиб, уни бепоён пахтазору боғу бўстонга айлантириш учун куч-ғайратини аямасдан меҳнат қилди, ўнлаб шогирдларга устозлик қилди. Ҳозир райондаги «Комсомолобод» совхозида бош инженерлик қилаётган Темир Исоқов ҳам Жўрақул аканинг шогирдларидан. У шу бўлимда меҳнат қилганида республикада хизмат кўрсатган механизатор унвонига сазовор бўлганди. Мана, бугун навбат устозга келди. Гагарин районидаги «Партия XXIV съезди» совхозининг бўлим бошқарувчиси Жўрақул Муҳаммадиевга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган пахтакор» юксак унвони берилди. Бўлим деҳқонлари жорий йилда табиат қийинчиликларини мардонавор енгишди. 764 гектар майдондан 2370 тонна оқ олтин топширдилар. Унинг 1972 тоннаси машиналарда терилди. Ҳосилдорлик Норбой Икромов бошлиқ бригадада қарийб ўттиз етти центнерга етди. Бошқа бригадаларда эса 31—33 центнерни ташкил этган.

— Шудгор вақтида бўлди, — деди Жўрақул ака бизга. — Энди қиш ҳам қишлигини қилиб, қор-ёмғир сероб бўлса борми, ер хамиртурушдек кўпчийди. Темир Акрамов, Тошмурод Зайниев, Сайфиддин Тоиров сингари ўз касбининг усталари бор. Ҳозир республика Компартиясининг ҳаракат дастури, матбуотда эълон қилинган Ер ҳақидаги қонун лойиҳаси тўғрисида мулоҳаза юритаяпмиз. Ҳаракат дастурида жуда яхши режалар амалга оширилиши кўзланган. Менимча, ҳали ҳам пахтакор қадриятини қарор топтиришга етарли эътибор берилмаётир. СССР халқ депутатларининг иккинчи съезди минбаридан ҳам бу жуда тўғри таъкидланди. Келгуси йилдан бир тонна пахтанинг харид нархини минг сўмга етказиш кўзда тутилаётир. Бу, деҳқонни шунчаки овутиш. Ҳурматли ёзувчимиз Одил Ёқубовнинг мухбирлар билан суҳбатини тинглаб, Ўзбекистондан сайланган халқ депутатлари ҳам жим турмаётганликларидан, халқимизнинг дарду аламини гапираётганликларидан қувондим. Тўғри-да, йиғламаган болага онаси кўкрак тутмайди. Ўзбек деҳқони бундан кейин фақат хом ашё етказиб берувчи бўлиб қолмаслиги керак. Ер ҳақидаги қонун лойиҳасини қаранг, айтайлик, у муҳокама этилиб, Олий Советда қабул қилинади. Кейин-чи? Чўл ўзлаштирилганидан буён унинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, ер ости сувларининг тобора юзага чиқаётганлиги ёки қўшни районлардан оқиб келаётган оқава сув биз деҳқончилик қилаётган серунум ерларни ишдан чиқараётганлиги кимни ташвишлантиради? Мени чиройли қилиб ёзилган қонун эмас, кўпроқ масаланинг амалий томони қизиқтирмоқда. Нима учун Жаъфар Исомиддинов бошлиқ бригада аъзолари 44 гектар майдоннинг ҳар гектаридан Темир Акрамов бошлиқ бригададагидан икки баробар кам ҳосил олиши керак? Гектаридан 16 центнердан ҳосил олиш бугун деҳқонни ҳам, хўжаликни ҳам қаноатлантирмайди. Менимча, қонунда ернинг мелиоратив ҳолатини издан чиқаришда айбдор хўжаликлар, унинг раҳбарлари жавобгарлиги масаласи ўз аксини топиши лозим. Ернинг мелиоратив ҳолатини мунтазам назорат қилиш фақат колхоз ва совхознинг эмас, балки шу иш билан машғул бўлаётган ташкилотларнинг ҳам вазифаси эканлиги лойиҳада ифодаланиши керак. Биз ердан телбаларча фойдаланмаслигимиз лозим. Хўжалик ташкил этилганидан буён имкониятларимиз, шароитимиз ҳисобга олинмасдан, тонналар устига тонналар ғиштдек қаланаверди. Ор-номусли деҳқон планни бажараман, деб баъзан майиб бўлиб қолди ҳам. Оқибатда ҳозир совхозимизда ялпи суғориладиган ернинг 80 фоизида пахта етиштирилади. Алмашлаб экиш тўлиқ жорий этилмаётир. Буни истамаётганлигимиздан эмас, елкадаги юкнинг оғирлигидан шундай бўлмоқда. План юқоридан белгиланаяпти. Деҳқон ер, сув, тупроқ шароитини ҳисоблаб режа тузса, келгусида алмашлаб экишни жорий этишга имкон туғилади.

Жўрақул ака раҳбарлик қилаётган бўлим деҳқонлари келгуси йил ҳосили тараддудини кўришаяпти. Далага маҳаллий ўғит чиқариш, ариқ-зовурларни тартибга келтириш ишлари авжида. Юксак мукофот фақат Жўрақул акани эмас, бўлим меҳнатчиларини қувонтирди. Илғор бригада бошлиғи Сайфиддин Тоиров ўзаро суҳбатда шундай фикрни айтди:

— Деҳқон шон-шуҳрат, мукофот кетидан қувмайди. Ҳар қандай юксак мукофот, обрў-эътибор деҳқонни қидириб топсин. Тилаб олинган мукофот ёки обрў-эътиборнинг қадр-қиммати бўлмайди. Чўлга йигирма икки ёшида келган Жўрақул ака ҳозир эллик саккиз баҳорни қаршилади. Чўлда ўттиз олти йил меҳнат қилиш чоғида у киши обрў-эътиборни мисқоллаб йиғаётир. Ўттиз олти йил деганда у кишини ҳукуматимизнинг юксак мукофоти қидириб топди. Камтар инсонга камолот ҳамиша йўлдош бўлсин, деймиз.

Биз ҳам деҳқонларнинг шу фикрларига қўшилиб, меҳнатдан топаётган бахтингиз бундан ҳам юксак бўлсин, Жўрақул ака, деймиз.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ИЗЛАНИШ САМАРАСИ

Г. С. Зайцев номли Бутуниттифоқ ғўза селекцияси ва уруғчилиги илмий-тадқиқот институтининг лаборатория мудири, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди Вадим Автономов янги нав устида ишлай бошлаганлигига бир неча йил бўлди. Уруғчиликда, айниқса республикамиз учун алоҳида аҳамиятли пахта уруғчилигида янгилик яратишнинг ўзи бўлмайди. Иқтидорли олим эндиликда «С-6524» номи билан рўйхатга олинган, жумҳуриятимиз турли минтақаларида муваффақиятли синовдан ўтган нав дунёга келгунча кўплаб тунларни бедор ўтказди. Тажрибали пахтакорлар ҳузурида тез-тез бўлиб уларнинг фикр-мулоҳазаларини муфассал ўрганди. Ниҳоят, заҳматкаш инсон изланишлари рўёбга чиқди. Деҳқонлар оғирини енгил, хирмонини баракали қилган нав юзага келди. Катта ишда Вадим Анатольевичга институт лаборатория мудири, фан номзоди Йўлдош Икромов, катта технолог Валентина Богарова, лаборант Моҳира Одилова яқиндан кўмаклашдилар. Байрам арафасида селекциячи олим Тошкент, Наманган области пахтакорларидан қалб сўзлари битилган табрик телеграммаларини олди. Айни шу областларда янги нав чигитини экиш мўлжалланмоқда.

СУРАТДА: В. Автономов.
Р. НУРИТДИНОВ олган сурат.
(ЎзТАГ).

Қишлоқ хўжалигининг ҳеч бир тармоғи йўқки, техника, унинг жиловкорлари зиммасига катта масъулият юкламаса. Кузги-қишки дала тадбирларини маромига етказиб ўринлатилишини ҳам механизаторлар кўмагисиз тасаввур этиб бўлмайди.

Дўстлик районидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхозининг илғор механизатори Абдурасул Абдуазизов буни чин қалбдан ҳис қилгани боис ўз ҳамкасблари ўртасида пешқадам.

СУРАТДА: А. Абдуазизов.
Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ОҚАРИШИБ КЎРИНАДИ УЙЛАРИНГИЗ

Қашқадарё область агросаноат уюшмасига қарашли хўжалик ҳисобидаги автотранспорт корхонаси ҳайдовчиси Бахтиёр Махсумовнинг оиласи 1990 йилни кўркам ва шинам қилиб қурилган янги уйда шод-хуррамлик билан кутиб олди. Ана шу замонавий турар жойда фаровон турмуш кечириш учун зарур қулайликлар муҳайё этилган. Тўрт хонали, пешайвонли, иситиш тармоғи билан таъминланган бу уй кооператив асосда қурилган. Ҳовлида ёрдамчи иморатлар ва томорқа ҳам мавжудлиги эътиборга лойиқдир. Оила аъзолари байрам дастурхони атрофида ўтирар эканлар, уларга қувонч бағишлаган бунёдкорларга —Ғузор районидаги хўжаликлараро механизациялашган 244-кўчма колонна қурувчиларига дилдилдан миннатдорчилик билдирдилар.

Ана шу ташкилот бинокорларининг яратувчилик меҳнатлари туфайли Ғузор районининг ўнлаб оилалари Янги йилни янги уйларда қаршиладилар. Айниқса «Дружба», Куйбишев номли, Гагарин номли совхозларда 1989 йил давомида, шу жумладан байрам арафасида пахтакорлар, чорвадорлар, қишлоқ зиёлиларининг кўплаб хонадонлари ҳовли тўйлари ўтказдилар. Пахта тозалаш заводи ишчи-хизматчилари учун қарийб қирқта турар жой қуриб берилди.

— Ҳар бир оилани шинам ва кўркам уй билан таъминлашдек улуғвор ишга муносиб улуш қўшиш коллективимиз муддаосидир, дейди кўчма колонна бошлиғи Қу[illegible]дик Алишеров. — Шунинг учун ҳам уй-жой қурилишини ривожлантиришнинг турли усулларидан кенг фойдаланаяпмиз, барча имкониятларни ишга солаяпмиз. Бу борадаги фаолиятимиз икки йўналиш бўйича такомиллашиб бормоқда. Биринчиси, уйларни тиклашда қандай бинокорлик материалларидан фойдаланишга, иморатсозликнинг қайси усулини қўлланишга алоқадор. Шу соҳада айниқса кейинги икки йилда яхши натижаларга эришдик. Турар жойларнинг аксарият қисми анъанавий усул — пишиқ ғишт билан тикланаяпти, Эркин Эргашев, Дўстназар Абдиев бошлиқ бригаданинг қурувчилари шу усулнинг ҳадисини олганликлари билан бошқаларга намунадирлар. Бу коллективлар Гагарин номли совхозда ва бошқа хўжаликларда кўплаб турар жойларни фойдаланишга топширдилар.

Ташкилот раҳбари бошқа усуллар ҳақида ҳам батафсил ҳикоя қилди. У тилга олган янгиликлардан бири — керамзит-бетон қоришмасини уй қуриладиган жойнинг ўзида қолипларга қуйиш асосида иморат тиклаш усули билан яқиндан танишдик. Бундай турар жойлар барпо этиш дастлаб Тошкент областидаги «Политотдел» колхозида тажриба қилиб кўрилган, кўп афзалликлари билан қишлоқ қурувчиларининг эътиборини ўзига тортганди. Керамзитли бетон ҳавони яхши ўтказиши билан ажралиб туради. Шундай уйлар ёзда салқин, қишда иссиқ бўлади. Энг асосийси — қурилиш суръати ғишт теришга нисбатан анча жадаллашади. Чунки бетон қуйиш ва бошқа юмушларнинг кўпчилиги механизация воситаларида адо этилади. Кўчма колоннанинг Нормамат Тагиров бошлиқ бригадаси коллективи янги усулни пухта ўзлаштириб олганлиги туфайли уйлар тез ва соз қурилаяпти.

Уй-жойга бўлган эҳтиёж тобора ошиб бораётганлиги янада тезкор усулларни қўлланишни тақозо этаётир. Кўчма колоннанинг Кенжа Жабборов бошлиқ бригадаси заводларда тайёрланган темир-бетон конструкцияларни қурилиш майдонида йиғиш усулида уй қуришни ўзлаштирди. Шу коллектив Куйбишев номли совхозда қисқа муддатда 600 квадрат метрдан зиёд турар жойни қўлдан чиқарди.

Уй қуришнинг турли усулларини қўлланиш билан бирга бу соҳага пул маблағларининг турли манбалари жалб этилаётганлиги ҳам диққатга сазовордир. Кооперативлар йўли билан иморатлар тиклаш тобора кенг қулоч ёйиб бормоқда. «Бинокор», «Суръат», «Пахтаой» номлари билан аталувчи бундай уюшмалар аҳоли маблағларини уй-жой қурилишига йўналтиришда муҳим аҳамият касб этаяпти.

Ана шундай тадбирлар туфайли 244-кўчма колоннада уй-жой қуриш миқёслари кескин ўсиб бораяпти. Бу ташкилот 1988 йили 3.200 квадрат метр саҳнли турар жойларни фойдаланишга топширган бўлса, бу кўрсаткич 1989 йилда қарийб икки баравар кўп бўлди.

С. САЙДАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СУВ ИНШООТИ

Туямўйин сув омборининг ичимлик суви қувур орқали Янги йил арафасида Урганчга келди.

Неча йиллардан буён бу кунни орзиқиб кутишган эди. Орол денгизи қуриб бораётгани сабабли экологик офат минтақасида яшаётган хоразмликларга сира осон тутиб бўлмайди. Тоза, тотли сув анчадан буён тақчил бўлиб турибди. Сувнинг бори эса етишмайди, бунинг устига у санитария нормаларига жавоб бермайди. Лойқа, шўр, бадбўй сув Амударёда ҳам оқиб турибди, лекин ёз кезлари дарёга саноат ва қишлоқ хўжалигининг оқава сувлари, Бухоро, Чоржўй ва бошқа областларнинг далаларидан чиққан зовур сувлари тушганидан кейин эса бу сувни оғизга олиб бўлмайди. Хоразмдаги кучсиз «водоканал» ҳам бу сувни ичимлик сувига айлантиришга қодир бўлмай қолди.

Туямўйиндан Урганчгача тортилган 78 километрлик сув йўли туфайли аҳвол кескин ўзгаради. Туямўйиннинг тозаланган ва тиндирилган суви Хоразм область марказининг бош тақсимлаш иншоотига етказиб берилди.

Ҳар кеча-кундузда 100 минг кубметр сув чиқариб беришга қодир бўлган бу мураккаб иншоотни қуриб битказиш осон бўлмади. Сув оқизилаётган қувурнинг бир қисмидан илгари газ жўнатилган эди-да. Ҳозир область санитария-эпидемиология станцияси ва сув йўлини ишлатувчи бошқарманинг бир гуруҳ мутахассислари ҳам сувнинг сифатини назорат қилишга киришдилар.

Қувур роса икки ой қурилди. Шу вақт ичида тиндиргич иншоотлар, сурилмалар, насослар, кичик станциялар, кранлар ва бошқа техника иши текшириб кўрилди.

Бу юмушларни буюртмачи, пудратчи ва қувурни ишлатувчилар баҳамжиҳат адо этишди. Шу яқин кунлар ичида Урганч аҳолиси тоза сувдан баҳраманд бўлади. Шундан кейин сув шаҳар атрофидаги хўжаликларга ҳам етказиб берилади.

Хоразмдаги ҳар бир колхоз ва совхоз, қишлоқлар ва олисдаги яйловларга водопровод қувурлари тортилмоқда. Область агросаноат комитети хўжаликларга қувурлар, техника, изоляция, пайвандлаш материаллари ва бошқа буюмлар етказиб беришни ўз зиммасига олган.

САВДО РАСТАЛАРИ

Самарқанддаги кўҳна Регистон меъморий обидаси деворлари олдида Янги йил арчаси ўрнатилган ва Қорбобо тушган катта арава пайдо бўлди. Гипсдан ясалган бундай ғайритабиий композиция байрамга эртаклар олами руҳини олиб киргандек бўлди. Унинг теварагида Янги йил ярмаркасининг савдо расталари ва дўконлари очилди. Теварак атрофдаги деҳқонлар Самарқанд диёрининг ноз-неъматларини бу ерга олиб келишди.

ДЕҲҚОНЛАР ҲУЗУРИГА

Деҳқонларнинг таътил кунлари бўлмайди, дейишади. Қишлоқ меҳнаткашларига хизмат кўрсатадиган артистлар ҳам дам олиш нималигини билишмайди. Далаларда қишки ишлар айни авжига чиққан бир пайтда Ҳамза номли Қўқон музикали драма театри дарвозаси олдидан деярли ҳар куни деҳқонларнинг илтимосига кўра артистлар ва мусиқачилар тушган автобуслар йўлга чиқади. Улар қишлоқ маданият уйлари ва клубларига боришади.

Республика халқ артисти Р. Мазоҳидова, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар Х. Умарова ва Ш. Ҳакимов, халқ ижодиёти иккинчи Бутуниттифоқ фестивалининг лауреати Р. Алиева ва бошқа саҳна усталаридан ташкил топган концерт бригадаси декабрь ойининг ўзидагина Киров районидаги «Бешариқ» совхозида, Ўзбекистон районидаги Ленин номли колхозда, Фрунзе районидаги Охунбобоев номли совхозда бўлди. Қишлоқ томошабинлари учун мўлжалланган программага СССР халқларининг қўшиқ ва рақслари, спектаклардан парчалар киритилган. Томошабинлар самимий олқишлари артистлар учун энг яхши мукофотдир.

Театр артистлари ўзларининг қишлоқдаги мухлисларига Янги йилда кўрсатиш учун янги дам олиш программаси тайёрладилар.

(ЎзТАГ мухбири).

Қардошлик оиласида

ҚОРАҚАЛПОҚ ДИЁРИНИНГ БИЛИМДОНИ

Доно халқимизда «Юрган — дарё, ўтирган бўйра» деган мақол бор. Сайру саёҳат қилган одам юрт кўради, эл танийди, яхши-ёмонни билади, кишилар билан танишади, ёр-биродарлар орттириб, дўстлик ришталарини боғлайди. Айниқса тарих илми билимдони бўламан, деган мутахассис юрт кезиб, эл таниганига нима етсин! Тошкент халқ хўжалиги институти КПСС тарихи кафедрасининг доценти, тарих фанлари номзоди Мусақул Усмоновнинг қишлоқларни кезиши, эл-юрт ҳаётини, одамлар турмуши тарзини ўрганиши синчков ва ҳаракатчан олимнинг фазилати деса бўлади.

— Автоном республика тарихи билан жуда қизиқаман, — деганди у суҳбатларимиздан бирида. — Миллатлараро муносабатларни мустаҳкамлашда қорақалпоқ халқининг тарихини, ривожланиш босқичларини ёритиш айни кундаги долзарб ва муҳим вазифадир. КПСС Марказий Комитетининг совет халқига мурожаатномасида таъкидланганидек: «Қудратли, барқ уриб яшнаган республикалар бутун мамлакатнинг бахт-саодатидир». Барча тадқиқотчилар, у хоҳ иқтисодчи, хоҳ тарихчи бўлсин, автоном республикадаги долзарб воқеаларни ёритиб беришлари, уларни синчиклаб ўрганишлари зарур. Мен йигирма йилдирки, республикамиз, шу жумладан Қорақалпоғистон халқ назорати органлари фаолиятини ўрганиб келаяпман. Йигирмага яқин китоб ва рисолалар ушбу тадқиқотларимнинг натижасидир.

1987 йилнинг июнь ойида республикамизнинг шимолий районларидан илмий ишимга материал йиғишимга тўғри келиб қолди. Нукусга қилинган сафар давомида халқ назорати комитети ходимлари, айниқса шу комитетнинг раиси Қ. Сеитназаров ўртоқлар ўзларининг ёрдамларини аяшмади. Суҳбатларимиздан бирида автоном республика халқ назорати фаолияти ҳақида шу давргача лоақал бирор бир мақола ҳам ёзилмаганлигини айтишди. Бу гап замирида гина, норозилик оҳанглари сезилиб турарди. Уларнинг бизга кўрсатган барча ёрдамларидан илҳомланибми ёки ўз қарздорлик бурчимни тўла англаб етганим туфайлими, мана шу қийин вазифани ўз зиммамга олдим. Мавжуд барча ҳужжатлар билан танишиб, халқ назорати органлари фаолиятининг ўзига хос томонларини чуқур ўрганиб, мазкур ишга қўл урдим.

Тошкентда яшаб Қорақалпоғистондан керакли материалларни йиғишнинг ўзи бўлмайди. Ўша йилги меҳнат отпускамни шу вазифани амалга оширишга сарф этдим. Бўш вақтларим ва дам олиш кунларимни ҳам бағишладим. Баъзан эса дўстлар, яқин кишиларнинг таъна-дашномларини ҳам эшитишга тўғри келди. Бу кимса одамгарчиликдан чиқиб кетди, деган кишилар ҳам бўлди. Шундай ҳолларда мен баъзан С. Айний ҳаётидан келтирилган бир ҳикояни ёдга олар эдим: дорилфунунни битирувчилардан бири Айний домлага учраб: «Мени шогирдликка олсангиз», — деб илтимос қилибди. «Ҳа, маъқул, — дебди устоз, — аммо одамгарчиликдан чиқишингизга тўғри келади-да». Бу сўзлардан бояги киши ҳанг-манг бўлиб қолибди. Аҳир, у келажакда етук инсон бўлиш учун фанга бутун умрини бахш этмоқчи эди-да. Шогирднинг ҳайрон бўлиб қолганини кўрган устоз Айний: «Ҳа, нега безовта бўлиб қолдингиз, азизим, фанга ўзимни бағишладим, аспирант бўлдим, деб бугун дўстлар билан чойхонада ошхўрлик бўлса, эртага тоғамнинг тўйида астойдил хизмат қилсам, индинга божамнинг туғилган куни, кейин аммамиз қиз чиқаради, маҳалламиз раисининг ўғли армияга жўнамоқчи... ва ҳоказо, ҳоказолар билан уч йил ўтиб кетади, шунинг учун фанга қизиқсангиз, юқоридаги каби ҳаёт ташвишларидан бир муддат четда бўлишингизга, улар билан меъёрида шуғулланишга тўғри келади», — дебдилар. Айнийнинг юқоридаги фикрлари жуда асослидир. Астойдил жон куйдирилмаса, ҳеч қачон ўз-ўзидан бирор бир мақсадга етиб бўлмайди.

Қардош Қорақалпоғистонда Мусақул Усмонов олиб борган тадқиқот ишлари давомида оққўнгил, бағри кенг, саховатли табиат кишилар, устоз ва шогирдлар билан самимий учрашувлари ҳақида тўлқинланиб гапириб берди. Айниқса бу диёрнинг экологияси тўғрисида куюнчаклик билан дил сўзларини айтди:

— Қорақалпоғистон деганда кўз ўнгимизга беихтиёр Орол денгизи келади. Унинг атрофида бўлаётган гап-сўзлар барчага маълум. Орол фожиаси нафақат қорақалпоғистонликлар, балки бутун бир регион учун ҳам катта хатар туғдириб турибди. Шу мақсадда жуда кенг кўламли тадбирлар белгиландики, буни партия ва давлатимизнинг инсонлар ҳақидаги, табиатимиз ҳақидаги раҳнамолиги деб билмоғимиз керак. Аммо афсуски, ушбу муҳим қарор ижросига жиддий киришилмаяпти. Вақт эса денгизга ўз ҳукмини ўтказмоқда...

Қорақалпоқлар мардона, жасур ва қалби дарё халқ. Сафарларим давомида жуда кўп кишилар билан учрашдим, уларнинг орасида ёшлари ҳам, кексалари ҳам бор. Менга ёққан фазилатларнинг ичида энг ажойиблари — қорақалпоқ халқининг соддадиллиги, очиқ кўнгиллиги бўлди. Тўғрисўзлик, қатъийлик уларнинг қон-қонига сингиб кетган бўлиб, бу ҳар бир халқ учун энг юксак фазилатлардир. Уларнинг муомалалари четдан қараган кишига бироз «тўпориroқ» кўринса-да, аммо беғараз, самимий.

Истеъдодли олим Қорақалпоғистон халқ ҳаёти тарзидан каттагина рисола яратди. Унинг бу китоби «Қорақалпоғистон» нашриётида қорақалпоқ тилида чоп этилди. Кейинги икки-уч йил ичида 4—5 ажойиб рисола, тарих, совет турмуш тарзи, инсоний қадрият ва қайта қуриш мавзуларида ўнлаб сермазмун мақолалар ёзди. Айни шу кунларда қизғин ижод билан бирга, ёш авлодга фан сирларини ўргатмоқда ва янгидан-янги асарлар яратмоқда. Тарих зарварақларига ёзилган воқеалар қайта қуриш, ошкоралик, демократия даври ва миллатлар дўстлигининг кўзгуси бўлиб қолади.

Тўлқин РАСУЛЕВ.

ЯНГИ ЙИЛ РЕЖАЛАРИ

ЭЗГУЛИК

Совет маданият фондининг Ўзбекистон республика бўлими ташкил этилганига икки ярим йилдан ошди. Унинг фаолияти кенг.

Аҳоли турли гуруҳларининг маданий қурилишдаги бевосита иштирокини кенгайтириш, одамлар Ватан ва жаҳон маданияти бойликларини тўлиқроқ ўзлаштиришларига кўмаклашиш, аввало қишлоқда, қолаверса шаҳар ва посёлкаларда клуб, кутубхона, музей сингари маданият муассасаларини барпо этишга ҳар томонлама ёрдам бериш, халқ анъаналарини сақлаб қолишга, касбкор ва ташаббускорлик ижодиётини, ҳаваскорлик уюшмаларини ривожлантиришга қаратилган тадбирларни моддий, маънавий ва ҳуқуқий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, истеъдодли ёшларнинг ижодий ўсишига ёрдамлашиш, миллий ёдгорликларни аниқлаш ҳамда улардан жамоатчиликни кўнгилли равишда баҳраманд қилиш каби хайрли ишлар Совет маданият фондининг асосий вазифаларига киради.

Якунланаётган йилда бир қатор тадбирлар амалга оширилдики, булар қишлоқ аҳли маданий савиясини оширишига хизмат этади. Ўзбек совет адабиёти ва санъатининг атоқли арбоби Ҳамза Ҳакимзода таваллудининг 100 йиллигига бағишланган тантаналар, Тошкентда севимли шоирамиз Анна Аҳматованинг уй-музейини ташкил этишга киришиш, кўзга кўринган мусаввирлар асарларининг Фарғона, Самарқанд, Бухоро ва Термиз шаҳарларида кўргазмасини ўтказиш, Марғилондаги маданий марказ базасида наққошлик, кулолчилик ва ганч ўймакорлиги тўгаракларининг иш бошлаши, истеъдодли ёшларни бўлимимиз ҳисобидан Италия ва Германия Демократик Республикасида ўтган ижрочи-созандаларнинг халқаро конкурсларига юбориш шулар жумласидандир.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маданият масалалари билан шуғулланувчи ЮНЕСКО идораси уюштирган «Буюк Ипак йўли — мулоқот йўли» саёҳатида ёзувчилар ва олимларимиз, журналистлар ва талабаларимиз иштирок этишди. Жумҳуриятимиз маданиятининг машҳур намояндалари Юсуфжон қизиқ Шакаржонов, Ботир Зокиров, Усмон Носир, Отажон Хошим, ҳоки-поки афғон тупроғида қолиб кетган, ўн гулидан бир гули очилмаган йигитларимиз хотирасига ўтказилган хайрия кечаларида замонамизнинг етук шоирлари ва санъаткорлари астойдил хизмат қилишди.

Янги йилга атаб тузган режаларимиз ҳам кўп. Аввало, ғазал мулкининг султони Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллиги, ўзбек классик адабиётидан муносиб ўрин эгаллаган Бобораҳим Машраб туғилган куннинг 350 йиллигига тайёргарлик қизитиб юборилади. Шу муносабат билан ўзбек, рус, форс, инглиз тилларида «Алишер Навоий, 550 йил» деган кўп варақли бадиий куннома чиқаришни, Совет маданият фонди Ўзбекистон бўлимининг Алишер Навоий мукофотини таъсис этишни мўлжаллаяпмиз. Қардош жумҳуриятлар шоирларининг буюк алломамиз А. Навоийга бағишланган шеърларидан тузилган тўплам тайёрлашни ҳам ният қилганмиз.

Бундан ташқари Ёзувчилар уюшмаси, унинг вилоятлардаги бўлимлари билан биргаликда «Пушкин жамияти»нинг 200 йиллигига бағишлаб шеърият байрамини ўтказишни ҳам кўнглимизга тугиб қўйганмиз. Б. Машраб тўғрисида маълумотнома нашр этмоқчимиз.

Ўзининг ҳалол хизмати, бетакрор истеъдоди билан халқимиз қалбида ўчмас из қолдирган Маъмуржон Узоқов, Комилжон Отаниёзов, Шукур Бурҳонов, Ҳамза Умаров сингари бир қатор марҳум санъаткорлар борки, уларнинг пок руҳи олдида биз ҳамиша қарздормиз. Янги йилда улар хотирасига бағишланадиган хайрия кечалари халқимизнинг севимли санъат байрамига айланажак.

Бўлимимиз Янги йилда жумҳуриятимиз ҳудудида ўтадиган барча маданий воқеаларда фаол қатнашади, хайрли тадбирларни қўллаб-қувватлайди. Бу бизнинг эзгулик йўлида қиладиган савоб ишларимиздир.

Т. ТУРҒУНОВ,
Совет маданият фонди Ўзбекистон бўлими ҳайъати раисининг муовини.

Халқ истеъмоли моллари фабрикаси Ғиждувон корхоналари орасида биринчи бўлиб қайта қуриш намунасини кўрсатди. Бундан бир ярим йил муқаддам унинг 1 миллион 600 минг сўм қарзи бор эди. Раҳмат Ҳидоятов директор этиб тайинлангач, ҳамма нарса ўзгарди. 1989 йилда қарздан фабрика батамом қутулди.

СУРАТЛАРДА: 1. Машҳур кулол фарзанди, инженер-бинокор Алишер Назруллаев бўш вақтларида ота касбини давом эттирмоқда. 2. Мусаввира Латифа Муқимова. 3. Ғиждувон курантлари. 4. Таниқли рассом Марат Содиқовнинг ижодий кўргазмаси Ғиждувонда илк бор намойиш қилинди.

В. КОВРЕИН олган суратлар.

(ЎзТАГ).

ЭРКИН ШАМОЛ

Шеърият ихлосмандлари оиласида дунёга келганим учунми, ҳар Янги йил оқшомида ўзгача ҳис-туйғулар оламига ғарқ бўламан. Отам — филология фанлари номзоди, драматург Нуриддин Бобохўжаев, онам шоира Санобар Ҳасанова туғилганимдан бери қалбимда эзгулик ниҳолини вояга етказишга ҳаракат қилишади.

Ўзбекистон Компартиясининг Ўзбекистон ССРни миллий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий ривожлантиришнинг, меҳнаткашлар фаровонлигини оширишнинг асосий йўналишлари — ҳаракат дастури эса гарчи Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар депутатлари сайловига бағишланган бўлса-да, менимча узоқ истиқбол учун ҳам хизмат қилиши табиий. «Республиканинг келажаги ёшларга, ёшлар учун ўқиш, меҳнат қилиш, турмуш ва дам олиш шароитларини яратишга боғлиқ, — дейилади мазкур ҳужжатда. — Бу программа халқ таълимининг моддий-техника базасини ривожлантириш ва янгилашни кўзда тутади». Демак, Янги йилдан бошлаб, жумҳуриятимиз ҳудудида жойлашган авария ҳолатидаги мингтадан зиёд мактабни капитал ремонт қилишга киришилади. Қишлоқ жойларда 1993 йилга бориб, мактаблар янги биноларга кўчади, ўқувчиларга пухта билим бериш учун шарт-шароит яратилади.

Эркин шамол нафасини олиб келаётган Янги, 1990 йил билан ҳамма ҳамкасбларни табриклаб, эзгу орзулари тезроқ рўёбга чиқишида уларга муваффақиятлар тилайман.

Алишер БОБОХЎЖАЕВ,
Тўрақўрғон районидаги 15-ўрта мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси.

МАЙЛ

ҲИКОЯ

Шариф Файзиевич дарсдан чиқиб, ўқитувчилар хонасига кираётганди, уни директор йўқлаётганини айтишди.

— Чақирдингизми, Расул Ҳамидович?

— Янги йил яқинлашаётганидан хабарингиз борми? — Кўз ойнаги остидан унга тикилди раҳбар. — Шу денг, байрамга ҳамма нарса тахт. Арча ҳам, ўйинчоқлар ҳам. Фақат Қорбобо бўлишга ҳеч ким унамаяпти. Сиз бўласизми?

— Мен? — Шариф Файзиевич чўчиб тушди. — Қандай қилиб? Гапга чечан эмасман.

— Ие, ие, адабиёт ўқитувчиси шундай деб турса-я... Ахир кимдир Қорбобо бўлиши керак-ку. Сиздан бошқа ким ҳам эплаши мумкин? Хўп деяверинг.

Шариф Файзиевич директор ҳузуридан хомуш чиқди. Чунки эътирози қабул қилинмади. Бултур биология ўқитувчиси Шуҳратнинг Қорбобо бўлгани эсида. Ўшанда у арча байрамида даврага чиқиб, азбаройи ҳаяжонланганидан эсдан чиққанми, болаларни қайси йил билан табриклашни ҳам билмай, роса кулги бўлганди. Шариф Файзиевич ҳам шу аҳволга тушиб ўтирса-я.

Ҳуринисо эрининг таъби хиралигини дарров пайқади:

— Ҳа, дадаси, хафа кўринасиз?

— Э, директоримиз Қорбобо бўласиз, деб жон-ҳолимга қўймаяпти.

Уйнинг бир бурчагида ўйинчоқ ўйнаб ўтирган Шаҳло ва Шоҳруҳ бу гапни эшитиб: «Ур-ре, дадамлар Қорбобо бўларканлар», деб чапак чалишди.

— Дада, сиз Қорбобо бўласизми-а? Ўз қулоғига ишонмай сўради Шаҳло.

— Энди [illegible] бизга роса кўп совға берасиз-а? — Шоҳруҳ шундай дея дадасига суйкалди.

— Э, бекордан-бекорга совға бераверар эканман-да? Аввал ашула айтиб, ўйнаб берсанглар, кейин... — деди жиддий тус олиб Шариф Файзиевич.

— Ўйнаймиз, ашула ҳам айтамиз. Шундайми, Шоҳруҳ?

Шаҳло укасига қаради. У бош ирғаб опасининг гапини маъқуллар экан:

— Дада, фақат бизга жуда кўп совға бераверманг-а. Бўлмаса болалар Қорбобо ўзининг ўғлига бераяпти, деб кулишади, — деди.

Бу гапдан Шариф Файзиевич ўзини тута олмай кулиб юборди. У негадир шу тобда Янги йил байрами тезроқ келишини, безатилган кўм-кўк арча атрофида Қорбобо бўлиб, ҳассасини дўқиллатганича болалар билан бирга айланиб юришни истарди.

Улуғбек МУСТАФОҚУЛОВ.

МУШОИРА

САМИМИЯТ

Хушомадни ҳеч хушламасман,
Ёлғон сўзни айтмоқ не даркор?
Ғийбат қўлин ҳам ушламасман,
Самимийлик керагича бор.
Фасоҳатлар даврасин кўрсам,
Ёна-ёна тугаб борурман.
Ҳасадларни ўроқдек ўрсам,
Шу кун қувончларга қонурман.
Мағрур дерлар мисли қоядек,
Нечун жарга эгилсин бошим.
Шуҳратни қувмасман соядек,
Она сутдек ҳалолдир ошим.
Эзгуликнинг боғига кирсам,
Тупроқ бўлгум ишқ ниҳолига.
Гуллаб мева тукканин кўрсам,
Нур тўшайин гул иқболига.
Ариқ бўлай, ниҳолларга — сув,
Тўйиб қонсин меҳр ғунчаси.
Баъзилардек бўлолмайман қув,
Ҳасаднинг йўқ ҳатто қилчаси.
Юргум битта йўлдан минг тоя,
Келиб қанча жаҳолатга дуч.
Қадам қўйсам бир пиллапоя,
Кўксим босар баъзан ёвуз куч.
Ростгўй қилиб туққанда онам,
Хушҳол тутган пок йўргак доя.
Бироқ кўздан аримайди нам,
Йўлларимни тўсганда соя.
Тўғри сўзим қиличдек кескир,
Тиғ теккизмам дилларни аяб.
Майин кўзим оҳудек сезгир,
Йиқилсалар қўяди суяб.

НИЛУФАР.

ОНАМГА МАКТУБ

Узоқдаман онажон сиздан,
Бағрингизни қўмсайман мудом.
Йўллар олис, боролмайман-у
Янги йилда йўллайман салом!
Қай бир ишнинг бошин ушласам,
Энг аввало сизни ўйлайман.
Оқил тутган тадбирингизни,
Дўстларимга бир-бир сўзлайман.
Ўйларимда, хаёлимда сиз,
Ишларимда шахсан мададкор.
Шунинг учун юзларим қирмиз,
Шунинг учун толе менга ёр.
Бугун байрам, зўр шодиёна,
Бахтга тўлсин азиз хонадон.
Шу қутлуғ кун олисда туриб,
Шеър-ла сизни қутлагум хандон!

Раъно ЖУМАНИЁЗОВА.

АЖАБ ИНСОН

Ажаб инсонки, оламни безаб, ўзи бўлур шайдо,
Шу оламга бисотини тузаб, ўзи бўлур шайдо.

Бири деҳқонки, босган изидан минглаб гиёҳ унгай,
Гиёҳ устида парвона туриб, ўзи бўлур шайдо.

Азиз фарзандидек тарбиялаб ўстирганин ўйланг,
Ниҳоллар бўйи-бодини кўриб, ўзи бўлур шайдо.

Ниҳоли ғалла-дон, пахта ҳосил этганини кўргач,
Тўкинликка ҳиссасин қўшиб, ўзи бўлур шайдо.

Бири боғбонки, ёғоч куртагидан шаҳд этар пайдо,
Элга ноз-неъматлар бериб, ўзи бўлур шайдо.

Элимнинг тенглигин ёзмоқ учун қоғоз-қалам олсам,
Ҳузуримда севинч ёши томиб, ўзи бўлур шайдо.

Юсуфжон ҲУЗУРИЙ.

НУР БИЛАН

Қуёшга талпинган юрагим,
Билсангиз, шабнамдек тозадур.
Товланса камалак қўйлагим,
Дунёни ҳаяжон босадур.
Майлига, сиз мени англаманг,
Барибир чиройли сўзлайман.
Ўзингиз мард бўлиб тан олинг —
Мен ахир ўзбекча ўйлайман.
Заминнинг босмаган изиман —
Қуёш ҳам жовдирар кўзимга.
Бағри кенг дунёнинг қизиман —
Дўстлар мақтал айтар сўзимга.
Мен билан боғласа ярасин —
Бир малҳам бўлишга розиман.
Халқимнинг ҳар олган нафасин
Шеър қилиб нур билан ёзаман.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА.

УМР

Асалари ўлди,
Ҳеч тантанасиз,
Асалига дафн этиб қўйдилар.
Баъзилар буни ҳам
Кўп кўриб, эсиз,
Бечоранинг қабрин ютиб қўйдилар...

ҚУЗ

Қувонса ҳам,
Йиғласа ҳам
Тўкилади дурлари.
Ҳаётини
Тарк этади,
Сўнганида нурлари.

Неъмат ОРИПОВ.

Қизиқчилар бисотидан

ТЎҒРИЛАБ ЮРАМИЗ

Инқилобдан илгариги йиллар. Марғилонда Горчаков станцияси қурилиб, поездлар қатнай бошлади. Бир-бирига уланган қатор «уй»ларнинг ўз-ўзидан юришига ҳамма таажжубланарди. Бир куни Юсуфжон қизиқ билан Охунжон қизиқ ана шу антиқа «уй»ларда Тошкентдай шаҳри азимга саёҳатга шайланишди. Вокзал гавжум, ниҳоят поезд келди. Устоз-шогирд олдинма-кейин, узун-қисқа бўлиб поездга чиқа бошлашди. Юсуфжон қизиқ вагон зинапоясида узоқ пайсалланди ва кавушини ечиб вагонга кирди. Охунжон ака кавушни тўнининг барига яшириб вагонга чиқди-да, киши билмас юқори қаватга қўйиб, устози ёнига чўкди.

Поезд Тошкентга келиб тўхтагач, йўловчилар қатори қизиқчилар ҳам перронга тушишди. Шу пайт Юсуфжон қизиқ гирдикапалак бўлиб, вагонлар олдида зир югура бошлади. Одамларнинг чеҳрасида кулгу қалқиди.

Охунжон қизиқ устозини кузатиб турди-да, луқма ташлади:

— Ҳа, акамулло, нима бўлди? Ит қувган соқовдек югураяпсиз?

— Э, Охун шапармак, манави уйга чиқаётганимда шундоққина зинага кавушимни ечиб эдим. Кимдир кийиб кетибди. Марғилоннинг асл чармидан эди-да, аттанг.

— Кавушингизни Марғилонда ечганингизни кўрган эдим, — кулди Охунжон ака.

— Устоз отангдан улуғ дейдилар...

— Каллангга қойил, ҳирқироқ, — уни маъқуллади устози. — Баракалла, елкангдаги ошқовоқ эмас экан.

Охунжон ака ҳозиржавоблик билан давом этди:

— Ошқовоқни сизга ҳадя этганман. Шундай қилиб, кавушингизни уйнинг меҳробига олиб қўяй деб аввало излайман, меҳробни топа олмайман. Устознинг кавушлари йўқолмасин деб токчага қўйиб қўйгандим. Мана, тақсир. Қаерда бўлмасин кавушингизни тўғрилаб юрамиз-да, — мўмин-қобил қиёфага кириб бўйин солинтирди Охунжон қизиқ.

Билиб қўйган яхши

ҚОРБОБО НЕЧА ЁШДА?

Ғоят сахий, қувноқ ва олижаноб Қорбобосиз Янги йил базмини тасаввур этиш қийин. Унинг неча ёшга кирганини биласизми? Бўлмаса, мана бу сатрларга назар ташланг: унинг Шимолда дунёга келганига икки минг йилдан ошибди. Финлар уни Лапландия туққан дейишади.

Нима ҳам дердик, донишманд бобо узоқ умр кўргани сезилиб турибди. Унинг бормаган мамлакати, билмаган салтанати йўқ, демак жуда кўп ғалати воқеаларнинг гувоҳи бўлган. Ҳамма ерда уни самимий кутиб олишган. Нигорон диллар Қорбобо ташрифига атаб байрамона дастурхон ёзишган, турли-туман совғалар тайёрлашган.

Тўғри, ҳар хил мамлакатларда уни ранг-баранг номлар билан аташади. Лекин шимол ва жануб ўлкаларида кўпгина муштараклик мавжуд бўлса-да, чет элларда Янги йилни турлича нишонлайдилар. Энг асосийси одамларнинг бир-бирларига сиҳат-саломатлик, хотиржамлик ва бахт-саодат тилашларидир. Шунингдек, Ҳиндистонда масалан, Янги йилнинг дастлабки дақиқалари, иложи бўлса ундан кейин ҳам, бир-бирларига аччиқ-тизиқ гаплар айтилмайди, жаҳл қилинмайди. Бу бежиз эмас. Зеро, заҳрини сочган киши бутун йил давомида бахтли бўлолмайди.

Жанубий Американинг баъзи мамлакатларида шаҳар ва қишлоқ аҳли Янги йил кечаси кўчага чиқиб шовқин-сурон кўтаради. Уларнинг фикрича, бошланаётган йилда хонадонларни безовта қилмоқчи бўлган ёвуз кучларни шундай йўл билан қувлаш мумкин эмиш.

Қадимги Русда бир неча аср муқаддам Янги йилни ҳозиргидек 1 январда эмас, балки 1 сентябрда нишонлаганлар. 1699 йил декабрида подшонинг фармони эълон қилингунга қадар шундай давом этаверган.

Фармойишга кўра Янги, 1700 йилни 1 январда кутиб олишган. Тўпдан ўқ узиб, янги йилнома бошланганидан дарак берилган.

Ана шу анъана ҳамон барҳаёт. Янги йил кечаси биз бирбиримизга энг эзгу ниятларимизни изҳор қиламиз. Қувноқ қаҳ-қаҳа, мушакбозлик, бенгал шамлари билан кўчага чиқамиз, ясатилган арча атрофида қўшиқ айтиб, ўйинга тушамиз. Қорбобо бу қувноқ байрамнинг шубҳасиз иштирокчисидир.

1921 йилдан бошлаб мамлакатимизда ишчи ва деҳқон болалари учун арча байрами ўтказиладиган бўлди. Қорбобо қопчиғидан совға олган кичкинтойларнинг қувончини бир кўрсангиз эди.

1923 йили Горкада Мария Ильинична Ульянованинг фарзандлари учун ташкил этилган арча байрамини Владимир Ильич Ленин табриклаган эди.

Шундай қилиб, Қорбобонинг ёшини билиб олдингиз: у — самандар, абадий яшайди.

П. СИЛИН,
Тарих ва маданият ёдгорликларини муҳофаза қилиш жумҳурият жамиятининг жамоатчи назоратчиси.

ХОРИЖ ХАНДАЛАРИ

— Сизни огоҳлантириб қўяй. Бугундан бензиннинг нархи ошди.

— Яхши. Менга кечагисидан қуйинг.

* * *

— Қизим мусиқачи бўлсин, деб скрипка совға қилдим. Фойдаси бўлмади.

— Худди меникидай бўлибди. Қайнонамга туғилган кунига оқлик совға қилувдим...

* * *

— Уч ойдан бери қанақа машина олишни ҳал қилолмайсан. Ахир танишганимизга уч кун бўлганда менга турмуш қуришни таклиф қилувдинг-ку!

— Биласанми, жоним, машина олиш... Бу — жиддий иш.

Тўпловчи:
Н. РАҲМОНОВ.

КИМ КИМНИ АЛДАРКИН?

Чойхона олдидан ўтиб кетаётган Охунжон ака ерга энгашиб бир нарсани олди-ю у ёқ бу ёғига қараб: «топган топалоқники», дедида, киссасига солди. Уни кузатиб турган эрмакталаблар чақириб қолишди:

— Ҳо, Охунжон ака, бир пиёла чойимиз бор.

«Ҳа ярамаслар, яна бир найрангни бошламоқчисанлар-а, — кўнглидан ўтказди қизиқчи, — қани ким кимни лақиллатаркин?»

Охунжон ака уларнинг олдига борди-ю саволларга кўмилди.

— Нима топдингиз, Охунжон ака?

— Пул.

— Зап омадли йигитсизда. Каттароқми?

— Қанча экан?

— Ювмаймизми?

— Бор, ана таваккал. Ювсак юваверамиз, — деди Охунжон ака қарс этиб дўпписини қоқиб қайтадан кияр экан. — Қани, кетдик.

Чойхонадан ўн чоғли одам унга эргашди. Шаҳар марказидаги ошхонага кириб астойдил ўрнашиб ўтирдилар. Охунжон ака ким нима ейишини сўраб олгач, хизматчини чақирди.

— Ҳо, бери кел, бола!

У келгач, стул суянчиғига ўзини ташлаб буюрди:

— Беш тийинлик прашкангдан битта опке, бир мазза қилай.

Мушарраф ОХУНОВА.

Муҳаррир
А. Ғ. МУХТОРОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» — «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р 0100[illegible] Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1101. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12